

Miljö- och klimatbokslut 2024

**Uppföljning av Södertälje
kommuns lokala miljö-
och klimatmål**

Innehåll

Om miljö- och klimatbokslutet	3
Målområde: Robust Södertälje	4
1.1 Medborgare, verksamheter och företag är trygga och säkra utifrån ett klimatperspektiv	5
1.2 Besluten i samhällsplaneringsprocessen anpassar samhället till klimatförändringarna	9
1.3 Samhället har förutsättningar för att hantera ett förändrat klimat	10
Målområde: Klimatneutralt Södertälje	11
2.1 Kommunkoncernens direkta växthusgasutsläpp är noll	13
2.2 Kommunkoncernens indirekta växthusgasutsläpp från konsumtion och investeringar minskar årligen	16
2.3 Besluten i samhällsplaneringsprocessen minskar utsläppen av växthusgaser	19
2.4 Samhället har förutsättningar för att minska växthusgasutsläppen	21
Målområde: Grönt Södertälje	24
3.1 Luften i Södertälje kommun är så ren att människors hälsa samt att djur, växter och kulturvärden inte skadas	25
3.2 Yt- och grundvatten har god status	27
3.3 Kommunkoncernens förvaltning av mark-, vatten-, och naturområden stärker och främjar biologisk mångfald	29
3.4 Kommunkoncernens påverkan på biologisk mångfald från konsumtion och investeringar minskar årligen	31
3.5 Besluten i samhällsplaneringsprocessen stärker landskapets gröna infrastruktur	32
3.6 Samhället har förutsättningar för att bidra till ökad biologisk mångfald	32
Målområde: Cirkulärt Södertälje	34
4.1 Kommunkoncernens konsumtion minskar årligen	35
4.2 Mängden av hälso- och miljöfarliga ämnen i samhället minskar årligen	37
4.3 Kommunkoncernens samarbeten med andra aktörer främjar cirkulära flöden	39
4.4 Besluten i samhällsplaneringsprocessen ökar de cirkulära flödena	40
4.5 Samhället har förutsättningar för att cirkulera resurser	41

Om miljö- och klimatbokslutet

Kommunens hållbarhetsarbete utgår från Agenda 2030 och för att utveckla Södertälje på ett hållbart sätt har kommunfullmäktige, i Mål och Budget, tagit fram nio övergripande mål inom sex målområden. För år 2024 är det framför allt målområdet Ekologiskt hållbara Södertälje med tillhörande mål som har bäring på det arbete som genomförs för den ekologiska delen av hållbarhet. Dessa mål är; *Södertälje kommun är klimatneutral senast 2030 och Södertälje kommuns invånare lever i ett attraktivt och ekologiskt hållbart samhälle.*

I oktober 2022 antog kommunfullmäktige i Södertälje kommun en Miljö- och klimatstrategi för åren 2022–2030. Denna strategi är ett kommunkoncernövergripande styrdokument för miljö- och klimatfrågan och stärker arbetet med att uppnå kommunfullmäktiges övergripande mål. Det önskade läget för kommunkoncernens miljö- och klimatarbete definieras i miljö- och klimatstrategin som:

År 2030 kan alla leva och verka i ett hållbart och attraktivt Södertälje. För att uppnå det så behövs ett robust, klimatneutralt, grönt och cirkulärt samhälle.

Kommunkoncernen har i egenskap av samhällsaktör möjlighet att på många olika sätt bidra till att uppnå dessa interna målsättningar och i förlängningen även de regionala, nationella och globala hållbarhetsmålen. Detta kräver såväl egna insatser från kommunkoncernens olika verksamheter som

samarbeten med andra aktörer. Alla i kommunkoncernen har ansvar att, utifrån sin roll bidra till att tillsammans med andra, nå miljö- och klimatmålen till 2030. Detta innebär att samtliga kommunala nämnder och kommunala bolag tar fram åtgärder och implementerar dessa i sin ordinarie verksamhetsplanering.

Miljö- och klimatbokslutet för år 2024 ger en sammanfattande bild av det som Södertälje kommuns nämnder och bolag har genomfört under året för att nå de fastställda målsättningarna i miljö- och klimatstrategin. För varje målområde finns en sammanfattning kring arbetet samt de utvecklingsområden för fortsatt arbete som kommer att krävas för att kommunkoncernen ska kunna nå måloppfyllelsen. Under respektive mål ges exempel på åtgärder som verksamheterna genomfört under 2024. Där uppdaterade nyckeltal finns har dessa angivits i tabellerna under respektive mål. Andra styrdokument, som är fördjupningar av strategin och som följs upp i detta bokslut är; Grönstrategi, Avfallsplan, Handlingsplan för klimatanpassning samt Odlingsstrategi. För första gången ingår även uppföljningen av den kommunkoncernövergripande Energiplanen för åren 2023–2030. Dessa styrdokument finns med i de exempel på arbete som anges under respektive mål och baseras på den information verksamheterna kommit in med till kommunstyrelsens kontor i samband med denna uppföljning

Målområde: **Robust Södertälje**

Ett samhälle som hanterar ett förändrat klimat

Målområdet bidrar till följande Globala mål:

Sammanfattning för målområdet Robust Södertälje

Pågående arbete: Utöver Miljö- och klimatstrategin hanterar flera av kommunkoncernens styrdokument klimatanpassningsfrågan ur olika perspektiv. Exempel på dessa är; Handlingsplan för klimatanpassning, Grönstrategi, Livsmedelsförsörjningsstrategi, Översiktsplan och Vattenplan. Kartläggningar och kompetenshöjande utbildningar har genomförts och det finns rutiner, planering och pågående arbete inom såväl verksamheterna som i arbetet med en ny Översiktsplan. Insatserna som redan görs bidrar till att utveckla och förbättra arbetet. För att nå grön status, och därmed full måloppfyllelse för hela målområdet, är bedömningen i dagsläget att arbetet behöver utvecklas och stärkas inom flera områden.

Exempel på utvecklingsområden:

- Vidareutveckling av beredskapsplanering (risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetsplanering) för risker inom kommunkoncernens verksamheter kopplade till miljö, klimatanpassning och energiförsörjning
- Fortsätta och stärka samarbetet, lokalt och regionalt, för att säkra regionens och kommunens elförsörjning inom ramen för åtgärdsarbetet i Energiplanen
- Genomföra klimatanpassningsåtgärder inom ramen för samhällsplaneringen samt sprida goda exempel internt och externt
- Stärka arbetet med möjliggörande för ökad lagerhållning av livsmedel i kommunkoncernen

Kartläggningar av sårbarheter inom kommunkoncernens verksamheter ger en nödvändig beredskap för kommande klimatrisker. Det ger även mer information kring den kunskapsförstärkning som behövs för att kunna hantera uppkomna störningar i de dagliga uppdragen gentemot medborgare och andra verksamheter inom kommunen. Anpassningsåtgärder inom samhällsplaneringen är särskilt viktig för att skapa förutsättningar för utvecklingen av en robust kommun.

1.1 Medborgare, verksamheter och företag är trygga och säkra utifrån ett klimatperspektiv

Bidrar till följande mål i Grönstrategin:

Mål 2.1. Bevara grönområden med betydelse för kommuninvånarnas hälsa och välbefinnande.

Mål 3.2. Öka grönstrukturens förmåga att reglera lokalklimat, föroreningar och kolinlagring.

Bidrar till följande åtgärder i Energiplanen:

Åtgärd 4: Säkerställ att kommunkoncernens samtliga verksamheter har förmåga att förebygga och motstå uppkomna störningar i energiförsörjningen i ett energilandskap i förändring

Åtgärd 6: Nyttja potential för ökad lokal elproduktion samt utred mål för andel av total el- och elleffektkonsumtion inom kommunens geografiska område som bör motsvaras av lokal elproduktion. Utredningen ska även undersöka möjliga mål för andra energiformer och lagring.

Samhällsplanering

Arbetet med att trygga samhället mot klimatförändringar pågår genom såväl ett riktat strategiskt arbete samt genom planeringen och genomförande av samhällsutvecklingsprojekt. Risk- och sårbarhetsfrågorna, vilket även omfattar energiförsörjning, är en aktiv del både i den långsiktiga och översiktliga planeringen liksom i den mera detaljerade planeringen. Den övergripande fysiska planeringen skapar ytor för att hantera tillkommande och nya behov inom energiområdet avseende produktion, lagring och distribution. I planarbetet utreds energiförsörjning och i planbeskrivningen beskrivs lämplig sådan. I det fall byggnaderna förses med fjärrvärme möjliggörs detta i planarbetet. I detaljplaner skapas förutsättningar genom att kravställa och skapa möjligheter för elproduktion på till exempel tak. Kravställning kring energieffektivitet sker huvudsakligen i samband med tekniskt samråd i bygglovsskedet och för kulturmiljöer hänvisas till energimyndighetens forskning kring energieffektivisering i kulturhistoriska miljöer.

I enlighet med handlingsplanen för klimatanpassning ska planering och utveckling i kommunen ske med hänsyn till klimatförändringarna. För att inkludera risk för skyfallshändelse och värmebölja i risk- och sårbarhetsarbetet har tidigare en rapport, innehållandes en metod för prioritering av avrinningsområden för genomförande av skyfallsåtgärder, tagits fram. Under året har denna nyttjats avseende risk- och sårbarhetsanalys inom samhällsbyggnationen. Effekterna av klimatförändringar beaktas i varje detaljplan och vid framtagandet av detaljplanen ställs höga krav på klimatanpassning och utredning av risker sker i enlighet med miljöbalken (MB) och plan- och bygglagen (PBL). Vid planbesked görs en bedömning av platsens lämplighet där risker från klimatförändringar, bland annat skyfall och

grundvattentillgång, beaktas. Vid handläggning av bygglov tas hänsyn till områden med risk för översvämning och lägsta grundläggningsnivå samt att det vid nya lokaliseringar krävs redovisning av hur vattentillgången ser ut på den specifika platsen. Under hösten genomfördes ett seminarium om ett nytt verktyg, "klimatkalkylen" som kan användas i översiktsplanering och detaljplanering.

Genom handlingsplanen för klimatanpassning har det strategiska arbetet mot klimatförändringar fokuserat på att säkra ett regionalt och kommunalt sammanhang i den fysiska planeringen, med särskilt fokus på vattenrelaterade risker. Genom flera yttranden i samband med samråd för den nya regionplanen (RUFS) har vikten av kommunens värdefulla fysiska miljöer i regionens övergripande planering framförts. Den gemensamma dricksvattentakten Mälaren behöver skyddas och regionens dricksvattenförsörjningsplan fullföljas. Detta kan ske genom att koppla samman dricksvattenproducenterna i regionen samt att nyttja Mälaren på fler platser i syfte att öka robustheten. I den regionala utvecklingsplanen har även regionens gröna kilar avseende Södertälje kommun tydliggjorts genom rumslig avgränsning jämfört med tidigare schematiska pilar.

Framtagandet av kommunens nya översiktsplan, Översiktsplan 2050 – Framtid Södertälje, har fortsatt under året med bland annat samråd under hösten. Översiktsplanen innehåller vägledning om hur takten i klimatomställningen kan öka med hjälp av samhällsplaneringen, vilket stämmer överens med globala, nationella och lokala mål. Som bilaga till samrådshandlingen finns en fristående hållbarhetsbedömning som bland annat beaktar frågor kring klimatomställningen. Framtagningsprocessen av översiktsplanen har dessutom bidragit till kunskapshöjande samtal och öppnat upp för diskussion om viktiga miljö- och energirelaterade utmaningar inom kommunkoncernen.

Ett kontinuerligt arbete pågår med att bevara och utveckla grönområden. I kommunens roll som arrendator av mark säkerställs bland annat ansvarsfördelningen gällande underhåll av området och i detta ingår bland annat underhåll av diken för avrinning samt i vissa fall även med dikesrensning. Det pågår även ett aktivt arbete med att säkerställa att rätt typ av verksamheter finns på den mark som arrenderas ut i nära anslutning till vattenskyddsområden.

Fler exempel på åtgärder är utökat antal brunnar vid byggnation, ökad galleryta och självrensade trummor, träd vid lekplatser och längs med gång- och cykelstråk samt växtbäddrenovering längs vägar för att öka möjligheten för filtrering och omhändertagande av dagvatten. Vid ombyggnation av väg/gata prioriteras, där det är möjligt, att öka kantstensvisning för att minska risk för översvämning till kringliggande fastigheter.

Utbildning av personal för bättre underhållning av miljöer utifrån ett miljö- och klimatperspektiv, som utbildning om röjning av stadsnära skog med biologisk mångfald som

målsättning, har genomförts under året. Även utbildning för beskärning av buskar och träd för positiv påverkan på ekosystemtjänster samt förebyggande för värmestress, skyfalls- hantering och allmän klimatberedskap har genomförts.

Sedan 2021 har kommunkoncernen samlat in ris- och gren- avfall för att tillverka biokol i stället för att energiåtervinna materialet. Biokol lagrar koldioxidhalter i atmosfären och skapar en långsiktig kolsänka i marken som gynnar växtlig- heten. Genom att tillverka och använda biokol förenas åter- vinning av restprodukter med cirkulära resursflöden, miljö- och klimatnytta. Under året har 550 m³ producerats, vilket är en ökning med 46 procent jämfört med föregående år.

Tekniska försörjningssystem

Effekterna av ett förändrat klimat ökar risken för erosion, översvämningar, ras och skred, vilket belastar den tekniska infrastrukturen i samhället. Utan förebyggande och avhjälp- ande åtgärder riskerar exempelvis VA-system, driftanlägg- ningar och ledningar att ta skada. Leveranssäkerheten (för vatten, elnät, stadsnät och fjärrvärme) är ett mått på hur väl infrastrukturen fungerar och för ett fungerande infrastruk- tursystem behövs både förebyggande och avhjälpande arbete.

Detta mäts i avbrottsminuter och inom flera områden har driftavbrottsminuterna minskat under 2024 jämfört med föregående år. Antalet driftavbrottsminuter för fjärrvärme uppnådde ej acceptansnivån under 2024 och var det högsta på flera år. Det skedde inte fler avbrott än tidigare, orsaken var att de inträffade avbrotten varade under längre tid på grund av att de var mer komplicerade att åtgärda. Exempel på åtgärder som genomförts under 2024 är installation av nya vattenmätare med inbyggd läcksökningsfunktion, arbete med att vädersäkra elnätet, byte av äldre teknisk utrustning samt överflyttning av kunder till nytt system för att höja kapaciteten och driftsäkerheten i framtiden.

Energi

Inom REST (Regionalt elförsörjningsforum Stockholm) har representanter från flertalet av kommunkoncernens bolag deltagit och även möjliggjort för rundabordsmöten med bland annat Region Stockholm, övriga södertörnskommuner, Svenska kraftnät med flera. Nätverket syftar till att, genom samverkan, säkra länets elförsörjning genom att bland annat identifiera åtgärder för detta. Nätverket har under året bland annat identifierat behov av att kommuner och nätbolag tidigare och mer ingående behöver delta i varandras plane-

ringsprocesser, förbättra informationsutbytet av prognoser för eleffekt och elanvändning samt att regionen behöver öka sin lokala produktion av el. Nätverket är en viktig del i implementeringen och framdriften för kommunkoncernens arbete inom flera åtgärder i Energiplanen och bidrar även till måloppfyllelse inom flera av målen i området Klimatneutralt Södertälje.

Fastigheter

Inom kommunkoncernens fastigheter pågår arbetet med att fokusera på att säkra samhället mot konsekvenserna av pågående klimatförändringar. Vid nyproduktioner har krav ställts på systematiskt miljöarbete genom hela byggnationsprocessen. Dagvattenutredningar har genomförts för att inte försämra dagvattenavrinning och orsaka översvämningar. Satsningar på grönytor och genomsläppliga ytor har gynnat både upptag av vatten och haft en klimatreglerande funktion. Ytterligare exempel är investeringar i tekniska lösningar såsom växtbäddar och höjdsättning som minskar översvämningens risk samt reducerar föroreningar i vattnet.

I enlighet med handlingsplanen för klimatanpassning har, inom kommunkoncernens hamnverksamhet, flera analyser och förstudier påbörjats för åtgärder och investeringar inom ökad robusthet. Detta inkluderar förstärkning av kajstrukturer för att skydda mot stigande havsnivåer och extrema väderhändelser samt utbyggnad av grön infrastruktur, såsom kajbalkonger för att främja fiskbeståndet och genomsläppliga grönytor, för att hantera ökad nederbörd och minska risken för översvämningar.

En kommunkoncernövergripande workshop om att säkra samhällstjänster vid extremväder kopplat till klimatförändringar har genomförts i samarbete med RISE¹ och riskbedömning och handlingsplaner har tagits fram kopplade till extremt väder såsom halka, värme, kyla eller översvämningar.

Vatten och skogsvård

Det pågående framtagandet av VA-plan, dagvattenplan och vattentjänstplan är viktiga delar för att arbeta förebyggande med klimatanpassning och för att förbättra statusen i kommunens ytvatten. En våtmark vid Skillebyåns mynning har anlagts för att balansera vattenflöden och hålla vatten i landskapet samt förbättra vattenkvalitet i ytvatten såsom sjöar. Återvätning och återställande av vattenmiljöer i landskapet är en del av klimatanpassningen genom att förbättra motståndskraften mot extremväder. Regnvatten och sjövattnet till bevattning av växter och vägar (vid sandsopning), används i stället för dricksvatten.

Branschorganisationen Svenskt Vatten har utvecklat ett hållbarhetsindex för den kommunala VA-verksamhetens hållbarhet på kort och lång sikt. Arbetet bedöms inom fjorton kategorier på en skala grönt, gult eller rött (se tabell). Fyra av dessa är gröna vilket bland annat beror på dricksvattnets höga kvalitet och att kemikalieanvändningen minskar. De

tre röda kategorierna förklaras exempelvis av att det finns utmaningar att upprätthålla reservvattenförsörjningen till samhällsviktiga funktioner inom de tidskriterier som krävs, att förnyelsetakten för vatten och avloppsledning är låg och att det saknas en ekonomisk långsiktig plan för detta. De gula kategorierna har sin orsak i att det bland annat inte finns tillräckligt med styrande dokument på plats och att det saknas ett systematiskt arbetssätt och uppföljning av VA-verksamhetens övergripande klimatavtryck.

Utifrån kommunkoncernens handlingsplan för klimatanpassning har en utredning om optimal förvaltning av skogen ur klimatperspektiv tagits fram. Utredningen omfattar dels klimatanpassning av skogen, dels hur förvaltningen sker lämpligast för att minska klimatpåverkan med hänsyn taget till andra ekosystemtjänster som till exempel biologisk mångfald och friluftsliv. Utredningen är inte avslutad.

Omsorgsverksamhet

Klimat och hälsofrågor är tätt sammankopplade då hälsan påverkas av klimatet och redan sårbara grupper (som äldre och barn) påverkas än mer av till exempel höga temperaturer. Kontinuitetsplaner för att kunna säkerställa de omedelbara behoven för god vård i händelse av utebliven vattenförsörjning, värmeböljor, översvämning och el-bortfall finns framtagna. Ett vidare arbete kan dock göras med att koppla dessa tydligare till klimataspekten samt att hålla dessa uppdaterade, ett arbete som kommit olika långt. Övningar i beredskapsarbetet med bland annat simulerat elavbrott är under planering och en vägledning för det samlade arbetet är under framtagande. Reservaggregat finns endast på ett fåtal boenden då det i dagsläget inte är möjligt rent lokalmässigt att ha dessa på alla boenden. Förberedelse finns för att övergå i manuell drift tillsammans med tydliga rutiner för de brukare med livsuppehållande hjälpmedel som snabbt behöver komma till sjukhus vid kris. Insatser för samordning vid behov av exempelvis nödproviant, evakuering, läkemedel- och hjälpmedelsförsörjning är under planering samt internt samarbete inom kommunkoncernen i syfte att säkra beredskap i flera led. Det finns en särskild planering för verksamhetsanpassning samt rutiner med konkreta åtgärder för att förebygga samt hantera påverkan av värme och kyla.

Klimatkänsliga digitala sensorer har testats med syfte att kunna säkerställa ett jämnt inomhusklimat och dialog förs med fastighetsägaren om hur lokaler, under perioder av värmestress, ska kunna kylas på bästa sätt. Lokalerna är i dagsläget inte fullt anpassade utan behöver utvecklas framöver. Projekt pågår avseende termiskt inomhusklimat där solavlastande åtgärder med bland annat markiser och fönsterfilm skall användas. I de fall möjlighet till utevistelse kan erbjudas behöver solskydd och skugga garanteras. Information vid nödsituation ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning och de system för riskhantering som tas fram behöver utformas enligt principen om universell utformning. Legitimerad personal står för en kompetens att

¹ Research Institutes of Sweden är Sveriges forskningsinstitut och innovationspartner som samverkar med företag, akademi och offentlig sektor.

säkerställa att individer är trygga och säkra. Sammantaget finns en viss förberedelse inom omsorgsverksamheterna men detta område behöver utvecklas framöver.

Livsmedel

Det förändrade klimatet innebär framöver större risker för torka men även kraftiga skyfall. Detta kan komma att påverka tillgången på livsmedel, vilket behövs för att bedriva förskole- och skolverksamhet. I enlighet med visioner och mål inom kommunens livsmedelsförsörjningsstrategi ska livsmedelsproduktionen i vår närhet öka väsentligt och bli mer diversifierad. Förädling, lagring och distribution av livsmedel ska vara organiserade i robusta system och ha överlappande funktioner för att kunna motstå störningar. Kommunen ska även ha ett beredskapslager av förnödenheter för att minska sårbarheten vid störningar. Idag finns en viss lagerhållning men det finns fysiska begränsningar för att utöka denna och

arbetet kan bli omfattande. Kommunen har påbörjat en viss intern samverkan kring dessa frågor men ett större arbete behövs framöver. Ett pågående arbete finns även kring riskspridning när det gäller livsmedelsleveranser. Lokala och regionala leverantörer ses över samt vad som kan och ska levereras av vilka leverantörer. Detta för att minska sårbarheten som uppstår när en enda eller endast ett fåtal leverantörer står för en större del av livsmedelsleveranserna.

Arbetet med att stärka kommunens ledande roll för regionens matproduktion i ett beredskaps- och krisperspektiv fortgår inom flertalet projekt på olika skalor. Till exempel genom Interreg Baltic KISMET, MatLust utvecklingsnod och gemensamhetsodlingar i tätorten. Under året har ett särskilt fokus varit att förankra och sprida information om arbetet med hållbar produktion av mat, vilket bidrar till höjd försörjningsförmåga.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Elavbrott - samhällsbyggnad/energi (Källa: Telge hållbarhetsrapport)	38 min/kund (2021)	19,78 min/kund (2024)	Bibehålla nivåer trots ökade risker och ökat elbehov
Avbrottsminuter av annan infrastruktur (Källa: Telge hållbarhetsrapport)	- Fjärrvärme 1,77 min/kund (2021), - VA 0,57 min/kund (2021), - Insamling avfall 98% enl. plan (2021)	- Fjärrvärme 2,65 min/kund (2024), - VA 1,18 min/kund (2024). - Insamling avfall 99% enl. plan (2023²)	Bibehålla nivåer trots ökade risker och befolkningsökning
Vatten Hållbarhetsindex - specifikt klimatanpassning och översvämningssäkerhet (Källa: Telge hållbarhetsrapport)	3 röda, 4 gula, 7 gröna (2021)	3 röda, 7 gula, 4 gröna (2024)	
Nöjd Kund index - Företagsklimat/näringsliv samt miljö- och hälsoskydd (Källa: Kolada)	71 på totalen och 71 på miljö- och hälsoskydd (2021)	75 på totalen och 69 på miljö- och hälsoskydd (2023)	Årlig ökning
Medborgarundersökningen - Äldreomsorgen fungerar bra i kommunen, andel (%) (Källa: Kolada)	53,5 % (2021)	60,7 % (2023)	Årlig ökning
Framtagna åtgärdsförslag i Handlingsplanen för klimatanpassning	Inget nuläge tillgängligt	Se exempel i texterna på genomförda aktiviteter	

2 Finns ingen uppdaterad siffra för 2024 då statistiken visat sig vara bristfällig och behöver ses över för korrekt redovisning.

1.2 Besluten i samhällsplaneringsprocessen anpassar samhället till klimatförändringarna

Bidrar till följande mål i Grönstrategin:

Mål 2.4. Utveckla kvaliteten i befintliga allmänna grönområden.

Mål 3.1. Öka grönstrukturens förmåga att reglera och infiltrera vatten

Under året har samhällsplaneringsprocesserna förändrats genom att ta fram nya men också arbeta efter mera uppdaterade strategier, som alla har bäring på frågor om miljö och klimat. Samtliga dessa har haft som utgångspunkt att skapa en bättre robusthet avseende klimatförändringar. En tydlig struktur för beslutsprocessen för initiering av uppdrag samt avgörande inom pågående uppdrag finns, vilket möjliggör att klimatspektivet inkluderas för alla uppdrag. Beslutsforumet möjliggör för en bredare förankring av uppdragets betydelse och påverkan på samhället. Särskilda processer för nya markanvisningar samt nya planbesked väger in alla hållbarhetsperspektiv, där klimat ingår. Vid markanvisningar utgår arbetet utifrån tidigare framtagna riktlinjer för hållbart byggande vid markanvisningar. En bredare information till exploatörer om riktlinjerna genomfördes under år 2023 och under 2024 har dessa tillämpats i det faktiska arbetet. Vid ny markanvisning ska det alltid finnas en dialog med exploatören om dessa riktlinjer.

I detaljplanläggning för nya verksamhet eller bostäder så tas tydligt avstamp i att anpassa till klimatförändringar och därmed säkra ett mera robust Södertälje. I planprocessen tas även kunskap in i form av såväl miljökompetens som inom kunskap kring vilka kulturvärden som kan gå förlorade vid klimatpåverkan. Detta sker i yttranden i olika skeden och inom olika områden i processen. En mall/checklista för integrering av klimataspekter i yttranden över fysisk planering är dock ej färdigställd.

I framtagandet av kommunens nya översiktsplan, Översiktsplan 2050 – Framtid Södertälje, planeras utvecklingen av kommunen utifrån ett hållbart markanvändningsperspektiv och bland annat klimatrisker och klimataspekter behandlas inom ramen för detta arbete. I avsnitten om klimat och risker beskriver översiktsplanen kommunens utgångsläge och orienteringar för framtida utveckling.

Arbetet med att utöka cykelparkering i anslutning till kollektivtrafik fortsätter, bland annat genom nya cykelgarage, cykelboxar och fler cykelparkeringar på landsbygden. Vid utbyggnad har gröna lösningar valts, till exempel genom sedumtak och regnbäddar för klimatanpassning. Läs mer om det arbete som pågår för att förbättra kollektivtrafiken och öka det hållbara resandet under målområde Klimatneutralt Södertälje.

Vid planläggning bevaras och implementeras i första hand gröna lösningar till exempel träd, gröna ytor, planteringar samt genomsläpplig beläggning för att motverka översvämning och värmestress i befintlig och planerad bebyggelse. Åtgärderna beskrivs i planbeskrivningen. Vid handläggning av bygglov tas hänsyn till områden med risk för översvämning och lägsta grundläggningsnivå och vid nya lokaliseringar krävs redovisning av hur vattentillgången ser ut på den specifika platsen. Ett arbete med prioritering av avrinningsområden för skyfallsåtgärder pågår och flera idrottsplatser är redan idag placerade på platser som fungerar som fördröjningsytor vid skyfall.

Vattentjänstplanen har färdigställts under året och hantear den allmänna VA-anläggningens risker vid skyfall samt vilka åtgärder som ska vidtas för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid skyfall. Arbetet med VA- och dagvattenpolicy, VA-plan och dagvattenplan pågår.

Finns inga nuvarande kvantitativa mätningar för delmålet.

1.3 Samhället har förutsättningar för att hantera ett förändrat klimat

Bidrar till följande mål i Grönstrategin:

Mål 2.4. Utveckla kvaliteten i befintliga allmänna grönområden.

Mål 3.1. Öka grönstrukturens förmåga att reglera och infiltrera vatten

Utbildning

För att förbättra samhällets förutsättningar att hantera ett förändrat klimat och minska människors negativa påverkan på klimatet har förskola och skola ett stort och pågående arbete dels utifrån kunskapsuppdraget i respektive verksamhets läroplan, dels genom naturskolans verksamhet. Ökade kunskaper och medvetenhet bland barn och unga om anledningarna till klimatförändringar och dess effekter kan leda till ökade möjligheter att hantera ett förändrat klimat framöver.

Information

Vid framtagande av detaljplan beskrivs risker och konsekvenser av planförslaget, bland annat kring effekter av klimatförändringar och hur dessa hanteras. Denna planbeskrivning publiceras på kommunens hemsida. Samtliga planhandlingar med utredningar som görs inom detaljplanen publiceras på hemsidan vilket möjliggör för invånarna att ta till sig av informationen. De strategiska utredningar som har en geografisk förankring, bland annat kommunens klimatrelaterade underlag, publiceras i kommunens karttjänst och finns därmed tillgängliga för allmänheten att ta del av.

Informationsinsatser bedrivs även genom kommunens naturvårdsarbete, som bland annat styrs av mål och åtgärder i kommunkoncernens Grönstrategi. Detta inkluderar bland annat informationsskyltar om natur, vattendrag och arter som gynnas samt pollineringskyltar som beskriver miljöer som gynnar pollinatörer.

Information till riskgrupper om värmeböljor finns i viss utsträckning samt riskbedömning och handlingsplan kring till exempel åtgärder (som nedkylning och vätske-

ersättning) som kan användas vid värmeböljor. Anpassad information med lättläst text i klarspråk och/eller bildstöd (braille), inläst eller film med textning behöver finnas för att så många som möjligt ska kunna ta till sig informationen. Kompetenshöjande insatser behöver även göras löpande för medarbetare i organisationen. Under våren 2025 planeras för att sex stycken gruppbofästigheter samt boendestöd ska ingå i ett projekt kring termiskt inomhusklimat med solskydd samt sensorer med digitala temperaturgivare. Projektet ska främja såväl fastigheters energiförbrukning som brukares välmående och kommer följas under året.

Mark

Sedan 2021 kan allmänheten lämna in sitt ris- och grenavfall till återvinningscentralen. Av detta material bildas biokol, som i stället för att släppas ut som koldioxid till luften bildar en kolsänka i marken. Se mer om denna process under mål 1.1. Under 2024 har 550 m³ samlats in med potential att lagra in 414 ton CO₂ekv åt kunderna. Detta är en ökning med 46 procent jämfört med föregående år. Tillverkan och användandet av biokol förenar återvinning av restprodukter med cirkulära resursflöden, miljö- och klimatnytta.

Vatten

Två vattenkiosker har satts upp och planer finns för fler. Dessa driftsätts under 2025. Vattenkiosker är en form av tankstation där allmänheten kan hämta vatten, vilket är en insats för att bland annat möjliggöra för vattenhämtning vid leveransavbrott.

Näringsliv

För att stötta näringslivet i sitt hållbarhetsarbete sker ett antal insatser, både inom kommunkoncernen och genom samverkan. Under Södertälje science week anordnades en mängd olika lärande seminarier och workshops för företag kring utveckling inom alla tre hållbarhetsaspekter. Exempel på teman under Science week var *Framtidens hållbara logistik*, *Hållbar livsmedelsproduktion och ett robust samhälle*, *Biologisk mångfald i samverkan med Naturskyddsföreningen*, *Hållbar och resilient produktion och kompetensförsörjning på framtidens arbetsmarknad*. Under Science week deltog drygt 2 200 personer i olika seminarier och workshops på plats och utöver det var cirka 1 300 anmälda att delta digitalt³.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Tillverkat biokol (ton CO ₂ ekv)	Inget värde, detta är en ny indikator	414 ton CO ₂ ekv (2024) (2023: 244 ton CO ₂ ekv)	En årlig ökning

3 Antalet digitala deltagare på scienceweek.se och di.se se är betydligt flera och mäts på olika sätt.

Målområde: Klimatneutralt Södertälje

Inga utsläpp av växthusgaser

Målområdet bidrar till följande Globala mål:

Sammanfattning för målområdet Klimatneutralt Södertälje

Pågående arbete: Ökning av antal laddplatser för tjänstefordon, insamling av deponigas, utökad produktion av solen och omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta är exempel på arbete för att minska kommunkoncernens direkta växthusgasutsläpp. Verksamheternas möjlighet till distansarbete, arbetet med att se över återbruk av inredning vid renoveringar samt samarbeten för att möjliggöra den gröna omställningen från vägtransporter till sjötransporter är åtgärder som bidrar till måluppfyllelse för att minska kommunkoncernens indirekta utsläpp. Kommunkoncernen underlättar för samhällets omställning till exempel genom att kunder kan bli solproducenter, erbjudande av kostnadsfri energi- och klimatrådgivning, förbättringar av kollektivtrafiken samt genom att bygga nya cykelgarage, cykelboxar och fler cykelparkeringar på landsbygden.

Växthusgasutsläppen för det geografiska området har, enligt den senaste publicerade statistiken⁴, minskat mellan åren 2021 och 2022. Från dryga 339 tusen ton CO₂ ekvivalenter⁵ till dryga 282 tusen ton CO₂ ekvivalenter. Utsläppen dominerar fortsatt av transportsektorn⁶ inklusive arbetsmaskiner, som står för drygt 50 % av utsläppen, samt av utsläppen från el- och fjärrvärmesektorn. Insatserna som redan görs bidrar till att utveckla och förbättra arbetet. För att nå grön status, och därmed full måluppfyllelse för hela målområdet, är bedömningen i dagsläget att arbetet behöver utvecklas inom flera områden.

⁴ Statistiken från de nationella databaserna uppdateras kontinuerligt bakåt och är därför inte jämförbar med tidigare rapporteringar.

⁵ CO₂ ekvivalenter betyder att samtliga växthusgaser har räknats om till koldioxidens påverkan på klimatet.

⁶ Här räknas även transporter in från Lex. E4/E20 som passerar Södertälje kommun

Exempel på utvecklingsområden:

- Fortsatt utvecklingsarbete kring de indirekta utsläpp till exempel inom; resor, transporter och upphandling, som kommunkoncernen genererar
- Stärka samarbetet, lokalt och regionalt, inom ramen för åtgärdsarbetet i Energiplanen
- Fortsätta skapa förutsättningar för hållbart resande, till exempel cykling, inom samhällsplaneringen
- Fortsatt etablering av laddinfrastruktur internt (för omställning till elfordon av kommunkoncernens fordonsflotta) samt stötta den externa/publika utvecklingen av laddinfrastruktur i kommunen.
- Stärka och utveckla interna samarbeten för att stärka miljö, klimat och energifrågorna såväl gentemot interna som mot externa målgrupper.

Kommunkoncernen har sedan en längre tid en god kännedom om organisationens direkta utsläpp. Genom ett fortsatt arbete av minskningar av dessa utsläpp samt ett utvecklingsarbete med att belysa samt mäta de indirekta utsläppen inom kommunkoncernen kan klimatarbetet utvecklas och lyftas än mer. Mobilitetsåtgärder inom samhällsplaneringen är särskilt viktiga för att skapa förutsättningar för utvecklingen av en klimatneutral kommun.

Rapporteringen av en organisations utsläpp av växthusgaser baseras på Greenhouse Gas-protokollet (GHG-protokollet) som är en standard för hur utsläpp redovisas. GHG-protokollet fördelar utsläppen i tre Scope, fördelat på direkta och indirekta utsläpp.

Scope 1: Direkta växthusgasutsläpp, från källor som ägs eller kontrolleras av organisationen. För kommunkoncernens del bl.a. egen produktion av värme, bränsle till kommunkoncernens fordon och deponigasläckage.

Scope 2: Indirekta växthusgasutsläpp från inköpt energi. För kommunkoncernens del bl.a. inköp av fjärrvärme och el till verksamheterna.

Scope 3: Indirekta växthusgasutsläpp från köpta tjänster och produkter. För kommun-koncernens del till exempel byggnation, personalens pendling och IT-utrustning.

2.1 Kommunkoncernens direkta växthusgasutsläpp är noll

Bidrar till följande åtgärder ur Energiplanen:

Åtgärd 1: Identifiera och tydliggör vilken roll respektive verksamhet inom kommunkoncernen har, och ska ha, för att bidra till den önskade utvecklingen av kommunens energiförsörjning.

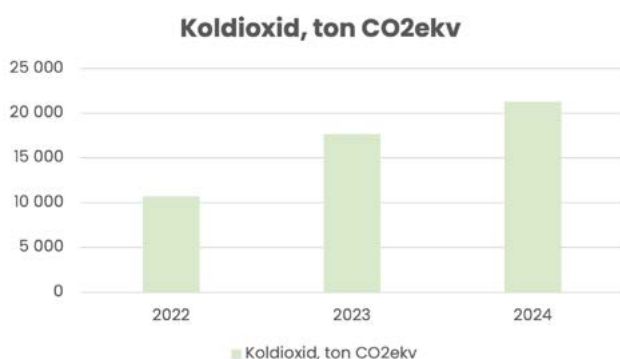
Åtgärd 5: Utveckla befintliga och nya affärsmöjligheter kopplat till samhälls- och energiomställningen.

Åtgärd 7: Arbeta kontinuerligt för effektiv energi och effektanvändning inom kommunkoncernen vad gäller såväl uppvärmning, elanvändning och transporter som material- och resursutnyttjande

Utsläppen av kommunkoncernens direkta växthusgaser (scope 1 och 2) ökade något mellan 2023–2024, se figur 1.

Detta beror framför allt på:

- Omfördelning av utsläppen från fjärrvärmen har påverkat kommunkoncernen, dvs kundens utsläpp har lagts på kommunkoncernens anläggningar (men de totala utsläppen i fjärrvärmenätet har inte påverkats).
- Bränslemixen i fjärrvärmeproduktionen har innehållit mer plast än 2023. Detta har genererat att utsläppen från avfall har ökat, vilket beror på:
 - större ombyggnation av systemet för bränslelagring, vilket har medfört att det utsorterade avfallet som använts i fjärrvärmemixen har styrts om från elproduktion till värmeproduktion. I och med det har fjärrvärmeproduktionen belastats med ökade fossila utsläpp från avfallets plastinnehåll
 - utsläppsfaktorn för det utsorterade avfallet har ökat
 - reservkraft med fossil olja har behövts i större utsträckning på grund av kalla dagar.
- Ökade fjärrvärmeförluster

Figur 1. Kommunkoncernens direkta utsläpp (inom scope 1 och 2) av växthusgaser 2022–2024.

Resor och transporter

Vid inköp och upphandling av fordon, som styrs centralt, förhåller sig verksamheterna till kommunkoncernens riktlinjer för fordon och drivmedel som styr mot fossilbränsle fria fordon. Målet är att hela kommunkoncernens fordonsflotta ska vara fossiloberoende till 2030 men att alla personbilar ska vara det redan under 2025. I slutet av 2024 var 89 procent av kommunkoncernens fordon fossiloberoende. Under året har kommunen fortsatt medverkat i projektet Fossilfritt 2030, som syftar till omställningen av transporter både internt och externt. Inom ramen för det har medarbetare i kommunkoncernen deltagit på kunskapsförstärkande webinarium, till exempel om nya EU-krav för transporter, frågor kring omställning samt beredskap. Projektet har även varit stöd i kommunens arbete med laddinfrastruktur samt stöd för kravställning av transporter vid upphandling.

Arbetet fortgår med omställning från tankning av diesel till 100 procent HVO, minskning av drivmedelsanvändningen, ökning av antal laddplatser för tjänstefordon samt att öka andelen fordon och maskiner som drivs av el. Aktiviteter som informationskampanjer för ökad medvetenhet om alternativa färdssätt för tjänsteresor med exempelvis elcyklar/elskottor, inköp av SL-kort till verksamheten samt ökad samåkning har genomförts. Innovativa initiativ som till exempel ruttoptimering med hjälp av AI för att minska utsläppen pågår. Ytterligare exempel på arbete för att minska växthusgasutsläppen från tjänsteresor är genomförd kampanj för att stärka användningen av elfordon/fossilfritt drivmedel och att öka medarbetares kunskap gällande klimat-smart resande.

Vid resor som genomförs inom närområdet används fossilfritt drivmedel i större utsträckning än vid det långväga resandet. Utmaningar vid långväga resor (utöver att de leder till ökad drivmedelsförbrukning) är kunskap om var det fossilfria drivmedel som ska användas finns att tillgå, brist på laddinfrastruktur samt tidsbrist. De långväga resorna beror bland annat på ökade arealer natur och vatten som ska förvaltas och externa placeringar av klienter som har behov av stöd i boendemiljön. Andra utmaningar är målkonflikter gällande centrala aspekter som rättssäkerhet, handläggning och medarbetares säkerhet.

Digitalisering

Vård- och omsorgsstrukturen utvecklas alltmer mot en nära vård där insatser i hemmet växer.

Nya former för vård- och omsorgsinsatser kommer att utvecklas för den äldre befolkningen samt för personer med funktionsnedsättning. I förlängningen kommer insatser generellt att bli än mer digifysiska (en vård som kombineras av fysisk och digital vård) och platsberoende vilket på sikt förväntas ge effekter av minskade utsläpp av växthusgaser. Exempel på insatser inom detta område är digitala säkra videomöten i syfte att kunna konsultera sjuksköterska på distans.

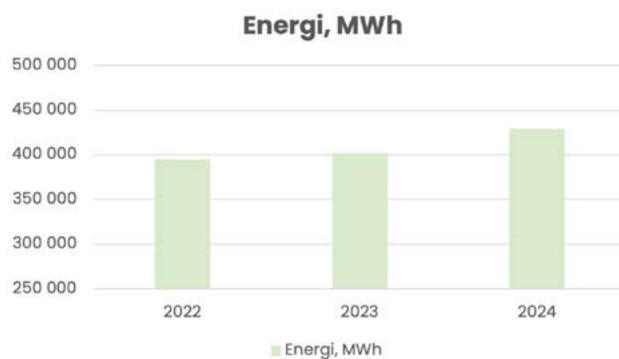
Energi

Energianvändning är en viktig aspekt i arbetet för att uppnå målet om klimatneutralitet. De samhällstjänster som kommunens bolagskoncern erbjuder innebär en hög energianvändning, vilket gör området till en väsentlig hållbarhetsfråga inom samtliga verksamheter. För att främja detta och öka fokus på energieffektivisering blev bolagskoncernen i slutet av 2024 certifierad enligt STEMFS 2014:2, som är ett energitillägg till det befintliga miljöledningssystemet ISO 14001. Energitillägget innebär bland annat ett åtagande att arbeta systematiskt med energieffektivisering inom kommunkoncernens rådighet. En energiledningsgrupp har bildats för att utveckla ett gemensamt arbetssätt för systematik, uppföljning och rapportering.

Inom ramen för den kommunkoncernövergripande Energiplanen har workshops genomförts i samarbete med RISE. Dessa syftade bland annat till att diskutera utmaningar och möjligheter inom energiområdet och det arbete som kommunkoncernen behöver genomföra framöver. Ytterligare workshop, på temat energioptimering och AI, genomfördes och resulterade i uppstarten av ett pilotprojekt på Telgekoncernens huvudkontor på Storgatan. Utöver detta har nya eller justerade ägardirektiv för flertalet av bolagen i kommunkoncernen förtydligat rollerna som respektive bolag har i omställningen inom energiområdet.

Kommunens bolagskoncern producerar och distribuerar energi i form av fjärrvärme, fjärrkyla, el och ånga. I Järna Panncentral är produktionen av fjärrvärme och ånga helt fossilfri genom användandet av havreskal, ett spill från havregrynstillverkning. Sedan 2017 används pellets och bioolja som spetslast. Under året ökade andelen spillvärme med cirka 15 procent vilket för med sig positiva klimateffekter, energin tas tillvara och åtgången på andra bränslen i fjärrvärmemixen som kräver transporter minskar. Spillvärmerna tas tillvara från lokal industriproduktion, läs mer under mål 4.5 om detta cirkulära samarbete.

I Södertälje distribueras den fjärrvärme som produceras av Söderenergi. Fjärrvärmerna i Södertäljenätet är baserad på återvunna och förnybara avfallsbränslen, se tabell. Leverans av kyla sker med hjälp av vatten från Mälaren. Kommunkoncernen använder enbart förnyelsebar el i verksamheterna. Trots många energieffektiviserande åtgärder under året ökade den totala energianvändningen för kommunkoncernen, vilket till stor del beror på ökade förluster i fjärrvärmesystemet. Av den totala energianvändningen utgör uppvärmning den största delen, följt av elförbrukning, förluster i fjärrvärmesystemet samt transporter.

Figur 2. Kommunkoncernens totala energianvändning i scope 1-2 (energi, värme, transporter, fjärrvärmeläckage, metangasutsläpp är de största källorna) i MWh, absoluta tal.

Förbättringar av energiprestandan i kommunkoncernens bostäder och fastigheter är ett kontinuerligt arbete sedan många år. Energiprestanda mäter hur mycket energi en fastighet använder per kvadratmeter och år, och ger en indikation på byggnadens energieffektivitet. Målet är att minska energianvändningen per kvadratmeter. Under 2024 har flera åtgärder vidtagits, till exempel har fortsatt arbete pågått att certifiera nybyggnation enligt standarden Miljöbyggnad Silver. I den dagliga verksamheten har energiforum bedrivits med syfte att följa upp energianvändningen och identifiera behov av optimeringar och åtgärder. Energieffektiva uppvärmningssystem har installerats, byten av energikrävande fläktssystem genomförts samt att ett nytt styrsystem har upphandlats och dataundercentraler har bytts ut, vilket skapar bättre förutsättningar för framtida energieffektiviseringar.

Figur 3. Energianvändning i kommunkoncernens fastighetsbolag per kvadratmeter Atemp (avser normalårskorrigerade värden av el och fjärrvärme baserat på data från Telge Bostäder och Telge Fastigheter). Piken 2021 har att göra med den ökade ventilationen under covidpandemin.

Ytterligare energieffektiviseringar som genomförts under 2024 är byten av armaturer i gatu- och trafikmiljöer samt planering för fler byten av halogenbelysning till LED-belysning. Den senaste tioårsperiodens byten till LED-armaturer har halverat energiförbrukning från dessa belysningskällor. Ytterligare exempel på åtgärder är fortsatt arbete med att sänka energianvändningen vid kommunkoncernens anläggningar genom minskning av tiden för tänd belysning vid idrottsanläggningar utomhus samt en aktiv anpassning av belysning utifrån bokningar.

Kommunkoncernen producerar även el genom egna solceller och totalt är den installerade effekten cirka 2,5 MWh. Under året har åtgärder vidtagits för en utökad produktion av mängden sol.

Figur 4. Egenproducerad sol inom kommunkoncernen, MWh.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Kommunkoncernens totala direkta utsläpp (scope 1 och 2)	Värdet angav endast Telgekoncernens utsläpp, from 2022 ingår även förvaltningens delar	Se figur 1	Minskat till noll mestadels genom egna utsläppsminskningar
Energieffektivisering i fastigheter, samlat för samtliga fastighetsbolag (Källa: Telge Hållbarhetsrapport)	+1 % (2021)	+ 0,6 % (2024)	Successivt minskande
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%) (Källa: Kolada)	67 % (2020)	78,2 % ⁷ (2024) (Källa: Söderenergi)	
Fjärrvärmeproduktion av förnyelsebara och återvunna energikällor inom det geografiska området, andel % (Källa: Söderenergi)	Ny mätning	99,4 % ⁸ (2024)	
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%) (Källa: Kolada)	91,9 % (2021)	89 % (2024) (Källa: fordonsenheten)	100 %

7 I andelen förnyelsebart ingår returträ, träpellets, bioolja och skogsbränsle.
8 I andelen förnyelsebara och återvunna bränslen ingår returträ, skogsbränsle, utsorterat avfall samt träpellets.

2.2 Kommunkoncernens indirekta växthusgasutsläpp från konsumtion och investeringar minskar årligen

Bidrar till följande åtgärd i Energiplan:

Åtgärd 2: Utveckla beslutsunderlag och rutiner som möjliggör att prioritera aktiviteter som ger långsiktiga nyttor för energisystemet och klimatet, till exempel i samband med budgetprocesser, investeringsbeslut och upphandling.

De indirekta utsläppen, till skillnad från kommunkoncernens direkta utsläpp i mål 2.1, är svåra att hitta exakta data för men är nödvändiga att försöka påverka för att minska växthusgasutsläppen i samhället i stort. De indirekta utsläppen står oftast för ca 80 % av en organisations utsläpp och inköp av varor och tjänster är generellt den post som samtliga verksamheter behöver minska utsläppen inom. Exempel på indirekta utsläpp är; kunders/medborgares utsläpp av växthusgaser när de använder kommunkoncernens produkter och tjänster (t.ex. tillgång till kollektivtrafik, medborgares tillgång till digitala möten med kommunkoncernens olika verksamheter, laddstolpar för elfordon på parkering för hyresgäster) eller hur de produkter och tjänster som kommunkoncernen köper in har producerats (t.ex. cirkulärt avtal för kontorsmöbler, ingen nyttillverkning som genererar utsläpp i produktionen).

Upphandling

För att arbeta dedikerat med kategorin inköpta varor och tjänster har kommunkoncernen arbetat fram en process i syfte att på ett mer effektivt sätt ställa miljökrav i upphandlingar och inköp, det så kallade inköps hjulet. Detta projekt utgår från tidigare identifierade områden som är prioriterade i arbetet med att minska de indirekta växthusgasutsläppen i scope 3. Dessa områden är; IT-produkter, livsmedel, entreprenad (inklusive bygg), transport och fordon samt övrigt (t.ex. kemikalieintensiva produkter).

Inom projektet Fossilfritt 2030 har mallar tagits fram för miljökravställning vid upphandling av transporter/entreprenad. Mallarna används men uppföljning av verktyget och miljökraven behöver förbättras. Under året har utbildning om mallarna genomförts och projektet har även varit stöd i upphandlingar (där transporter är en del) under året, till exempel inom livsmedel.

Kommunkoncernens fastighetsbolag ställer miljökrav på entreprenörer och leverantörer om att minst 40 procent av den samlade energianvändning avseende fordon ska bestå av förnybara energikällor, läs mer under rubriken Fastigheter. Vid upphandling av projektering, och i vissa fall anläggnings-entreprenader, för våtmarker eftersträvas lösningar som medför minimala behov av driftinsatser. Vid upphandling av produkter följer verksamheterna de kommunkoncern-

övergripande principerna och rekommendationerna för upphandling och inköp (där krav på miljösmarta produkter med bland annat minskat växthusgasutsläpp är en del). Avtalstroheten för kommunkoncernen är hög och ligger på 93 %.

Resor och transporter

Kommunkoncernens riktlinjer för tjänsteresor, som under året har reviderats och har beretts för beslut, är att i första hand använda tåg i stället för bil eller flyg vid tjänsteresor. Flygresorna har ökat något mellan år 2023–2024 men står i sammanhanget för en liten del av de totala utsläppen från kommunkoncernens verksamheter.

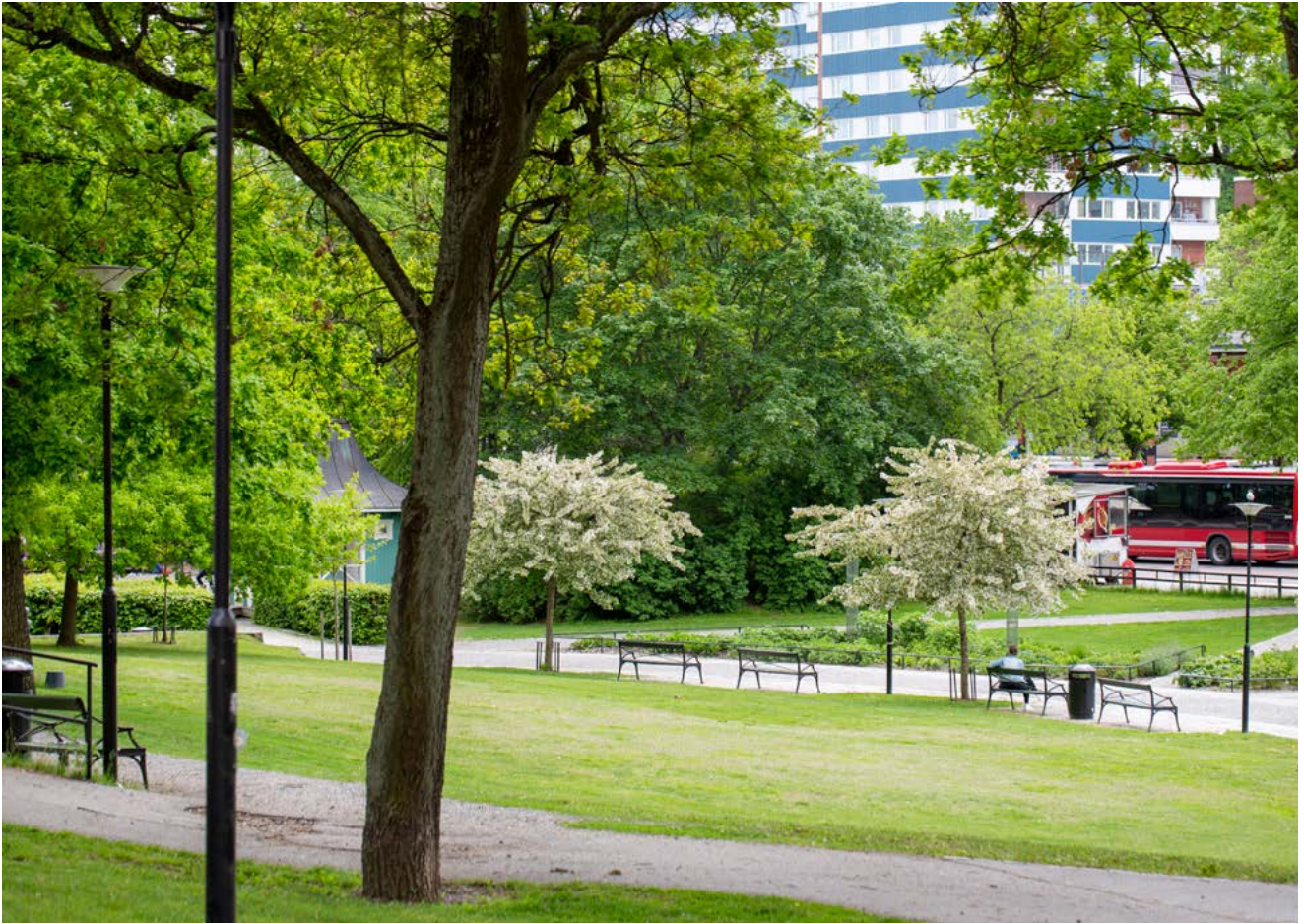
Figur 5. Utsläpp från flygresor i tjänsten.

Ytterligare exempel på arbete för att minska växthusgasutsläppen inom scope 3 är arbetet med att påverka de transporter från de som nyttjar kommunkoncernens verksamheter. Till exempel de kunder som via fartyg, tåg eller andra transportsätt kommer till kommunkoncernens hamn, som är ett stort och viktigt logistikcenter. Genom EU-finansiering har kajerna förstärkts vilket möjliggör den gröna omställningen från vägtransporter till sjötransporter. Om trailers containeriseras och transporteras med fartyg i stället för med lastbil, finns en besparingspotential på upp till 60–70 procent av koldioxidutsläppen.

Fastigheter

Såväl nybyggnation som renoverings- och ombyggnadsprojekt genererar en indirekt klimatpåverkan. Den lagstiftning som sedan 2022 om klimatdeklarationer kräver klimatberäkningar av nyproducerade fastigheter, vilket har skapat ett underlag för materialval utifrån klimatsynpunkt. Vid nybyggnation tillämpar kommunkoncernens fastighetsbolag systematiskt miljöarbete genom byggnationsprocessen alla delar från miljökrav vid upphandling till efterlevnadskontroll. Områden som berörs i miljökravställning är bland annat material- och cirkulärt byggande, avfall- och resurshantering, transporter och krav på energieffektiva byggbodar. Återbruk och varsam renovering minskar inköp av nya varor och ger därmed lägre klimatpåverkan, läs mer om detta under målområde Cirkulärt Södertälje.

Arbete och dialog pågår för ett effektivare nyttjande av kommunkoncernens olika verksamhetslokaler (t.ex. för skolor och fritidsverksamheter) vilket utgår från den så kallade Fyrstegsprincipen. Samnyttjande av lokaler mins-

kar behovet av nyproducerade lokaler. Allaktivitetshus för fritidsaktiviteter i Ronna har färdigställts med utomhusytor som är anpassade till naturmiljön och det förbereds även för odling. Byggnaden har fått Miljöbyggnad klass silver. Under året har Futurum i Järna färdigställts. Tillbyggnaden har gjorts med en stomme av trä och med stor hänsyn till den befintliga kulturmiljön. Lokalerna är avsedda att inhysa bibliotek, fritidsgård samt delade lokaler för föreningslivet, kulturskolan och andra som vill hyra in sig i lokalerna.

Utbildningsmaterial

Det pågår ett arbete för att skapa förutsättningar för ett bättre nyttjande av digitala läromedel där det är möjligt. Digitala läromedel ska dock endast användas där det bedöms gynna undervisningen.

Livsmedel

Omfattande arbete pågår fortsatt inom konsumtionen av de tusentals måltider som dagligen serveras i kommunskolorna och förskolor. Ett fokus är säsongsanpassade menyer vilket till exempel gör att odling i uppvärmda växthus kan minska likväl som energikrävande lagring eller långa transporter. Mål om minskning av köttkonsumtionen inom förskola och skola är exempel på ytterligare en bidragande del i arbetet med att minska växthusgasutsläppen.

För år 2024 var köttkonsumtionen inom utbildningsnämndens skolor 46 gram per elev och dag vilket är en minskning med 15 gram per elev och dag sedan föregående år. Det långsiktiga målet om 35 gram gör att konsumtionen fortsatt ska minska. Se även mål 3.4 för information om ekologiska livsmedel. Matsvinnsmätningarna är under utveckling och påvisar en ökning mellan 2023 och 2024, från drygt 20 % till 23 %.

Under 2024 ökade priserna ytterligare på livsmedel vilket har påverkat i vilken utsträckning omsorgsverksamheterna kan köpa in ekologiska livsmedel. Färre försök att påverka brukares (som själva styr över sina inköpsval) val av livsmedel har gjorts under året på grund av brukarnas redan marginaliserade ekonomiska förutsättningar.

Återbruk

Återbrukade kontorsmöbler och inköp av material av bra kvalitet som håller länge och som har lägre miljöpåverkan är andra exempel på verksamheternas arbete inom detta. Läs mer i målområde Cirkulärt Södertälje.

Övrigt

Vid medicinsk omvårdnad används engångsmaterial utifrån hygienaspekter men användningen av flergångsartiklar har ökat. Rätt val av hjälpmedel till patienterna bidrar till goda effekter såsom att minimera svinn och avfall samt att funktionen blir optimerad utifrån personens behov. Se även mål 4.1.

Projektering av nya konstgräsplaner har skett med miljöklassade material och för en miljömedveten skötsel. Ifyllnadsmaterial anpassas till plats och användning för att optimera användbarhet, skötsel och minimera miljöpåverkan.

Successiv övergång till material med minimal miljöpåverkan sker vid utbyte och nyprojektering. Under året har utvecklingen inom området följts genom konferenser och föreläsningar samt angående den materialutveckling som sker hos tillverkare med anledning av nya lagkrav som innebär att det gummigranulat som nu används som ifyllnadsmaterial ska vara utbytt senast år 2031. Arbetet med drift och anläggning av nya konstgräsplaner bedrivs enligt dokumentet Åtgärder gällande konstgräsplaner i Södertälje kommun och inköpen av förbrukningsmaterial och val av kemikalier följer kommunkoncernens riktlinjer för kemikalier.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskad utveckling till 2030
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%)	Se mål 2.1	Se mål 2.1	
Offentliga måltider, köttkonsumtion skola och förskola (Källa: Kostenheten)	- Skola: 43,9 gram kött/inskriven elev/dag. (1 jan-30 april 2022) - Förskola: 36,3 gram kött/inskrivet barn/dag. (1 jan-30 april 2022)	Skola/gymnasium: 46 gram/elev/dag	- Skola: 35 gram kött/inskriven elev/dag - Förskola: 30 gram kött/inskriven elev/dag
Måltidssvinn, grund- och gymnasieskola, gram/ätande (Källa: Kostenheten)	Ingen uppgift tillgänglig, mätningarna startade januari 2023	23 gram per elev (2024)	Årligen minska
Avtalstrohet, upphandlingar generellt för kommunkoncernen som helhet (Källa: TI)	91 % (2021)	93 % (2024)	

2.3 Besluten i samhällsplaneringsprocessen minskar utsläppen av växthusgaser

Bidrar till följande åtgärd i Energiplanen:

Åtgärd 3: Utveckla organisationens arbetsprocesser och rutiner för att möjliggöra samarbete och hantera samhällstransformationen, d.v.s. kommunkoncernens förmåga att hantera förändringen i energisystemet.

Lokaliseringen av framtida bebyggelser påverkar utsläppen. Till exempel kan utsläppen öka då natur tas i anspråk för ny bebyggelse. I enlighet med såväl regionens som kommunens egna strategier för ny planering samt för trafik och mobilitet ska ny bebyggelse och förtätning i första hand koncentreras runt kollektivtrafikstarka noder. Detta är ett arbete som fortsatt under 2024. Strategiska insatser för förbättrat utbud på kollektivtrafik, för gångresor och cykelresor har genomförts löpande. Under året har en åtgärdsstudie, ÅVS tillgänglighet Södertälje, drivits i samarbete med externa aktörer för att öka kollektivtrafikresandet. Mobility Management i Södertälje (MMiS) är ett program tillsammans med externa aktörer med syfte att genom mjuka åtgärder öka det hållbara resandet och minska behovet av egen bil. I samband med detta program har, tillsammans med regionen och dess operatör Nobina, ett pilotprojekt med anropsstyrd kollektivtrafik i Höllö-Mörkö arbetats fram. Pilotprojektet har fallit mycket väl ut genom minskat bilresande i kommundelen.

För att få till en minskning av fordon som drivs av fossila bränslen krävs det att behovet av lösningar för laddning

av elfordon tillgodoses. Tillskapandet och möjliggörandet av laddplatser för olika typer av fordon är i första hand en fråga för den privata marknaden och flera installationer har gjorts av privata aktörer, läs mer om detta under mål 2.4.

Kommunkoncernen har ansökt om att bli en av de urbana noderna utmed det Transeuropeiska transportnätet och därmed öka överflyttning av transporter från väg till järnväg och sjöfart. Som en del i detta kommer järnvägen till Södertälje hamn elektrifieras och ytterligare insatser studeras, läs mer i mål 2.4. Som en del i samarbetet mellan Region Stockholm och Nobina fortsätter arbetet med att underlätta arbetspendling med buss. Utöver detta pågår en åtgärdsvalsstudie för att se hur resandet med tåg till/från Södertälje kan ökas i samverkan med Trafikverket, regionerna Stockholm och Sörmland samt Mälartåg.

Inom REST (Regionalt elförsörjningsforum Stockholm) har representanter från flertalet av kommunkoncernens bolag deltagit med bland annat Region Stockholm, övriga söderörnskommuner, Svenska kraftnät med flera. Nätverket syftar till att, genom samverkan, säkra länets elförsörjning genom att bland annat identifiera åtgärder för detta. Nätverket har under året bland annat identifierat behov av att kommuner och nätbolag tidigare och mer ingående behöver delta i varandras planeringsprocesser för att undanröja konflikter och hitta de bästa lösningarna för både markanvändning och samhällsutveckling. Nätverket är en viktig del i implementeringen och framdriften för kommunkoncernens arbete inom flera åtgärder i Energiplanen och bidrar även till måluppfyllelse inom flera av målen i området Robust Södertälje, läs mer om REST i mål 1.1.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes) ⁹	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ ekv/inv. (Källa: RUS/SCB/konsult)	3,18 (2019)	2,76 (2022)	0
Utsläpp till luft av växthusgaser, transporter, ton CO ₂ /inv. (Källa: konsult/RUS länsrapport)	1,49 ton CO ₂ ekv/inv	1,30 ton CO ₂ ekv/inv (2022)	0
Utsläpp till luft av växthusgaser, transporter och arbetstransporter, ton CO ₂ (Källa: RUS länsrapport/konsult)	161 477 (2019)	133 322 (2022)	0
Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%) (Källa: Kolada)	89,7 % (2019)	88,7 % (2022)	
Befolkning, inom tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%) (Källa: Kolada)	94,6 % (2019)	93,8 % (2022)	
Befolkning, utanför tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%) (Källa: Kolada)	34,1 % (2019)	29,8 % (2022)	
Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv. (Källa: Kolada)	708,1 (2020)	911 (2023)	
Cykelväg i kommunen, totalt meter/inv. resp. Cykelväg i kommunen, kommunal, meter/inv. (Källa: Kolada)	2,7 resp. 2,6 m/inv. (2021)	2,9 resp. 2,6 m/inv. (2024)	
Arbetspendling, färdmedelsandel (Källa: Regional resvaneundersökning)	• 57 % bil • 25 % kollektivt • 10 % cykel • 5 % gång • 3 % annat (2019)	• 74% bil • 12% kollektivt • 2% cykel • 11% gång • 1% annat (2020 – OBS, siffrorna påverkas av pandemin. Ingen ny uppgift finns tillgänglig)	Minst 70 % av resorna ska ske med gång, cykel eller kollektivt i enlighet med det regionala målet
Inpendling, andel (%) (Källa: Kolada)	46 % (2020)	47 % (2023)	
Utpendling, andel (%) (Källa: Kolada)	38 % (2020)	40 % (2023)	

⁹ Nationella databasen RUS uppgifter om utsläpp från transporter uppdateras retroaktivt och kan inte jämföras med uppgifter i miljö- och klimatstrategin. Uppgifterna är därför uppdaterade här i jämförelse med vad som anges i miljö- och klimatstrategin.

2.4 Samhället har förutsättningar för att minska växthusgasutsläppen

Bidrar till följande åtgärder i Energiplanen:

Åtgärd 8: Arbeta kontinuerligt med att skapa förutsättningar för effektiv energi- och effektanvändning för alla som bor och verkar i Södertälje.

Åtgärd 9: Arbeta kontinuerligt med att skapa förutsättningar för transportsektorns omställning, ökad effektivitet och minskad klimatbelastning.

Energi/samhällsplanering

Under året har arbetet med att byta ut alla analoga el- och vattenmätare till nya smarta varianter avslutats. De nya, smarta mätarna ger användarna bättre överblick och kontroll över sin el- och vattenanvändning, vilket gör det möjligt att styra elanvändningen och exempelvis ladda elbilen när det är mest fördelaktigt. Produkten ”Klimatkompenserad fjärrvärme”, där fjärrvärmens klimatutsläpp uppvägs genom köp av klimatkompensation, erbjuds för de kunder som önskar. Cirka 2 000 kunder har, sedan 2020, börjat producera solel, som levereras in till Telge Nät och av drygt 2500 anläggningar har närmare 300 tillkommit under 2024.

I planarbetet utreds energiförsörjning och i planbeskrivningen beskrivs lämplig energiförsörjning (till exempel fjärrvärme). Kravställning kring energieffektivitet sker huvudsakligen i samband med tekniskt samråd i bygglovs-skedet och i kulturmiljöer hänvisas till energimyndighetens forskning kring energieffektivisering i kulturhistoriska miljöer. I framtagandet av såväl nytt förslag på översiktsplan för Södertälje kommun som i arbetet med ny regionplan för Stockholmsregionen (RUF) har energifrågorna en stor och viktig roll, genom till exempel att skapa bättre förutsättningar för kollektivtrafiken genom att förtäta med ny bebyggelse kring de allra mest starka kollektivtrafiknoderna såväl lokalt som regionalt. Läs även mer i mål 2.3 samt mål 1.1 om kommunkoncernens deltagande och syftet med det regionala nätverket REST (Regionalt elförsörjningsforum Stockholm).

Utbildningsverksamhet

Förskola och skola har ett stort och pågående arbete för att öka medvetenheten och kunskaperna inom miljö och klimat för att ge barnen och eleverna bättre förutsättningar att själva göra medvetna och kloka val för en hållbar utveckling och framtid. Detta utgår från kunskapsuppdraget i respektive verksamhets läroplan. Som komplement till den undervisningen finns naturskolan där elever och lärare i grundskolan får använda naturen som en plats för lärande. Naturskolan erbjuder olika teman med fokus på Agenda 2030 och samtliga teman är kopplade till förskolans och skolans läroplan. Förskola och skola samverkar även med Tom Tits Experiment när det gäller kompetensutveckling för medarbetare inom naturvetenskap samt kunskapsutvecklande besök och upplevelser för barn och elever.

Transporter

För kommunkoncernens fastighetsbolag kommer ca en tredjedel av klimatpåverkan från hyresgästernas transporter. För att möjliggöra en minskning av dessa utsläpp finns parkering m ladd-möjligheter, bilpooler och cykelgarage att nyttja för hyresgästerna. Samtliga av kommunkoncernens kultur- och fritidsanläggningar har kollektivtrafikanslutning och gångstråk i direkt anslutning eller i närheten. För närvarande har dock endast 7 % av anläggningarna låsbara ställ för cyklar/sparkcyklar och ett arbete har under året påbörjats med att framöver utöka dessa.

Ett nytt cykelgarage har byggts i Järna under år 2024, vilket förbättrar både säkerheten och funktionaliteten för cykelparkering och gör det enklare att pendla med en kombination av kollektivtrafik och cykel. Arbetet med att utöka cykelparkering i anslutning till kollektivtrafik fortsätter, bland annat genom nya cykelgarage, cykelboxar och fler cykelparkeringar på landsbygden. Under året har även arbete påbörjats för att uppdatera cykelplanen med nya mål, prioriteringar och åtgärder som ska ge bättre förutsättningar för ökad andel cykling.

Under året har bärighetsklassning på kommunala vägnätet i centrala Södertälje setts över i syfte att effektivisera transportrutten för tung godstransport. Ett exempel är Nynäsvägen där klassningen ändrades för att möjliggöra för tyngre transporter att färdas på sträckan och effektivisera sin körsträcka. Upprustning av befintliga busshållplatser med till exempel ny beläggning, ny kantsten samt tillgänglighetsanpassning är fler åtgärder som genomförts för att bidra till att öka kollektivtrafikens attraktivitet.

För att få till en minskning av fordon som drivs av fossila bränslen krävs det att behovet av lösningar för laddning av elfordon tillgodoses. Tillskapandet och möjliggörandet av ladd-platser för olika typer av fordon är i första hand en fråga för den privata marknaden, men bör styras av kommunen. Ett förslag till strategi för laddinfrastruktur har tagits fram efter genomförd omvärldsanalys och ett samarbete med andra kommuner inom Södertörnsnätverket. Strategin planeras att beslutas om under 2025. Exempel på installationer av publik laddning som genomförts av privata aktörer är laddning av tunga fordon vid åkeri i Fornhöjden samt en ny stor ladd-station vid Järna. Under året har arbete påbörjats med att ta bort de fåtal kostnadsfria stolparna, som kommer att ersättas av betalstolpar, vid de kommunala parkeringarna. Under 2024 har ett nytt bolag bildats inom kommunkoncernen, Telge Elnät, som möjliggör för kommersiell verksamhet i Telge Nät (till exempel genom energitjänster och laddinfrastruktur). Laddpunkter som drivs av kommunkoncernens nätbolag finns på olika platser i kommunen och av dessa 24 kommer 18 att vara publika.

Utifrån nuläget att Södertälje, i jämförelse med andra kommuner, har ett lågt nyttjande av kollektivtrafiken har en under året arbete pågått med en ny så kallad åtgärdsvalsstudie. Syftet med arbetet är att ur ett brett perspektiv se på

möjligheterna att genom olika insatser öka kollektivtrafikandelen. En överflyttning får såväl positiva klimatmässiga som energimässiga fördelar. Arbetet fortsätter under 2025. Läs mer om detta under mål 2.3.

För att öka omställningen av transporter medverkar kommunen sedan flera år i projekt Fossilfritt 2030. Genom projektet får kommunen bland annat stöd i att ställa miljö- och klimatkrav på transporter samt stöd för omställning till laddinfrastruktur, läs mer under mål 2.1.

Under året har det EU-finansierade projektet Green Goods Hub startats upp. Projektet är ett kommunkoncernsarbete med syfte att underlätta mer klimtvänliga godstransporter i samt till och från Södertälje. Projektet inkluderar ett antal olika arbetspaket däribland förstudier avseende; förstärkt kaj i hamnen, elektrifiering i hamnen, elektrifiering av kommunens järnvägsspår, utveckling av hamnens kombiterminal samt ytterligare framtida utvecklingsbehov av Södertäljes gods/logistik.

Vid markanvisningar utgår arbetet utifrån tidigare framtagna riktlinjer för hållbart byggande vid markanvisningar. En bredare information till exploatörer om riktlinjerna genomfördes under år 2023 och under 2024 har dessa tillämpats i det faktiska arbetet.

Tillsyn och information

I egenskap av tillsynsmyndighet har kommunen under året utfört energitillsyn inom utvalda branscher. Detta då energihushållning, enligt miljöbalken, ska ingå i verksamhetsutövarens systematiska egenkontroll. Generellt hade verksamheterna kunskap om sin energianvändning och arbetar med energieffektivisering. För att framöver kunna anpassa tillsynen behövs det definieras och konkretisera vilka verksamheter eller vilken bransch som ska kontrolleras. Även kompetensutveckling inom området behövs för de inspektörer som genomför tillsynen. Vid tillsyn har även ett flertal tidigare oregistrerade köldmedieaggregat hittats samt att arbete gjorts med att identifiera hur tillsynen kring fluerade växthusgaser bör utvecklas för att bli mer effektiv. Köldmedier i kylaggregat kan bidra till växthuseffekten på liknande sätt som koldioxid, och vissa av dem har en mycket starkare effekt än koldioxid. Köldmedietillsyn har därför betydelse inte bara för att bevara ozonskiktet utan även för att minska klimatutsläppen.

Inom framtagandet av den nya översiktsplanen har strategier för att minska utsläppen av växthusgaser som konsekvens av kommunens fysiska utveckling beskrivits i det förslag som varit ute för allmänheten att ta del av. I detta ingick även energiförsörjningsperspektivet.

Den kommunala energi- och klimatrådgivningen är med sin opartiskhet och sina kostnadsfria råd en viktig kanal för kommunen att nå ut till externa grupper för att underlätta omställningen till ett mer hållbart samhälle. Under 2024 har rådgivningen stöttat småhusägare, bostadsrättsförening-

ar och företag kring energibesparingar samt byte till mer hållbara alternativ för deras byggnader. Information om rådgivningen har spridits via kommunens sociala medier, branschtidningar, informationstidning för nyinflyttade, riktade informationskampanj till företag samt genom deltagande i regionala och lokala mässor.

I det årligen återkommande projektet *Vintercyklisten* deltar invånare som ett led i att visa på möjligheterna med hållbar mobilitet året om. Deltagarna utrustas bland annat med dubbade däck till cykeln.

Under året har flertalet kommunikationsinsatser genomförts för att på olika sätt lyfta hållbarhetsfrågor inom olika områden. Inom klimatområdet har en uppföljande intervju genomförts med vinnaren av medborgartävlingen *Mitt klimatlöfte för ett hållbart Södertälje*, som anordnades året innan och där vinsten var en el-cykel. Intervjun syftade till att bland annat höra hur det, i vardagen, har fungerat att använda cykel till förmån för bil. Vinnaren, med familj, har genom att delta i tävlingen ökat sitt engagemang för hållbarhetsfrågor och upptäckt fördelarna med att använda el-cykel som transportmedel.

Under såväl *Medborgardagen* som under *Södertäljedagarna* informerade kommunkoncernens verksamheter, i syfte att skapa delaktighet och driva förändring, om olika sätt som kommunkoncernen tillsammans med kommuninvånarna kan bidra till hållbarheten i kommunen.

Näringsliv

För att stötta näringslivet i sitt hållbarhetsarbete sker ett antal insatser, både inom kommunkoncernen och genom samverkan, läs mer under mål 1.3. Antal företag som deltagit på kunskapshöjande seminarier och nätverksträffar eller som fått (eller fortfarande får) annat stöd inom de projekt som drivs inom ramen för Södertälje Science Park uppgår till över 350 under året. Denna kunskap och stöd ger företagen viktiga verktyg för att utveckla hållbara verksamheter och lösningar och att med det bidra till ett klimatneutralt samhälle.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Utsläpp till luft av växthusgaser, transporter, ton CO ₂ ekv/inv.	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%)	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Befolkning, inom tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%)	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Befolkning, utanför tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%)	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Energianvändning per invånare (källa: konsult)	35 MWh/inv (2019)	29 MWh (2023)	
Solcellsanläggningar totalt, installerad effekt (MW)	13,12 MW (2021)	29,01 MW (2023)	
Geografiska utsläpp av växthusgaser – Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ ekv/inv.	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%) (källa: Kolada)	Se mål 2.1	Se mål 2.1	
Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%) (källa: Kolada)	20,4 % (2021)	32,4 % (2023)	

Målområde: Grönt Södertälje

Ekosystemen är långsiktigt hållbara

Målområdet bidrar till följande Globala mål:

Sammanfattning för målområdet Grönt Södertälje

Pågående arbete: Under året har EU:s luftkvalitetsnormer för luft klarats med god marginal i de två mätpunkter där luftkvaliteten mäts. Anläggandet av våtmarksområde, utplacering av vattenkiosker, naturevenemang, skapande av ängsytor samt ekosystemtjänster som gröna tak, växtbäddar och val av växter som främjar biologisk mångfald är exempel som bidrar till måluppfyllelse. Insatserna som redan görs bidrar till att utveckla och förbättra arbetet. För att nå grön status, och därmed full måluppfyllelse för hela målområdet, är bedömningen i dagsläget att arbetet behöver utvecklas inom flera områden.

Exempel på utvecklingsområden:

- Fortsatt arbete med åtgärdsprogrammet för luft
- Fortsatt arbete med att öka andelen ekologiska livsmedel samt att utveckla uppföljningen med bättre underlag där det saknas idag
- Samordning och kompetensutveckling inom kommun-koncernen för att stärka genomförandet av Odlingsstrategin samt Grönstrategin
- Förstärka uppföljningen av grönytor och ekosystemtjänster inom samhällsplaneringen

För målområdet är det framför allt mycket arbete kvar innan målsättningen för Frisk luft i enlighet med det nationella målet, som har högre krav än miljökvalitetsnormerna, är uppnått. Idag är målstatusen röd för mål 3.1 även om miljökvalitetsnormernas grundkrav uppfylldes för året och förbättringar sker för varje år. Det nya åtgärdsprogrammet för partiklar innebär fortsatt arbete inom detta område för att säkerställa att grundkraven fortsätter att hållas. Ekosystemtjänster inom samhällsplaneringen är särskilt viktigt för att skapa förutsättningar för utvecklingen av en grön kommun.

3.1 Luften i Södertälje kommun är så ren att människors hälsa samt att djur, växter och kulturvärden inte skadas

Bidrar till följande mål i Grönstrategin:

Mål 2.6. Stärk de gröna kulturvärdena

Samhällsplanering och byggnation

Under året har luftkvaliteten varit ett fortsatt fokus utifrån Länsstyrelsens nya åtgärdsprogram för PM10 som innehåller flera nya åtgärder för kommunkoncernen och säkerställer miljökvalitetsnormens grundkrav. En av insatserna för aktiv bekämpning av PM10 och därmed säkring av luftkvaliteten var användandet av saltvattenlake i Turingekorsset och Birkakorsset i stället för bindningsmedel. Enligt Länsstyrelsens krav och som ett resultat av insatser under flera år har partikelhalterna för PM10 minskat under 2024. Miljökvalitetsnormens grundkrav är att under ett kalenderår får det högst vara 35 dygn där dygnmedelvärdet för PM10 är över 50 ug/m³ (se även tabell för kraven inom såväl miljökvalitetsnormer som för det nationella miljömålet Frisk Luft). Under år 2024 var det sammanlagt 14 dygn med överträdelser av dygnmedelvärdet, vilket är två dygn färre än året innan. Därmed klarades, med god marginal, miljökvalitetsnormens krav om högst 35 dygn med överträdelser.

Under året har arbetet med cykel- och kollektivtrafiksatsningar fortsatt och vid investeringsprojekt och reinvesteringar har andelen grönyta bevarats. Bättre växtlighet

ökar naturens förmåga att hantera luftföroreningar och skötseln av naturnära skogar runt infrastrukturen sker med inriktning på att stödja den biologiska mångfalden. Detta utan att äventyra medborgarnas säkerhet. Vid utbyggnad av nya gång- och cykelvägar samt cykelparkering har särskild hänsyn tagits för att minimera negativ påverkan på natur och djurliv. Den nya infrastrukturen har kompletterats med ekosystemtjänster såsom; gröna tak, växtbäddar och val av växter som främjar biologisk mångfald.

Omhändertagande av befintliga träd är prioriterat (till exempel genom att skydda vid byggnation för att förhindra skador) då dessa ger större miljö- och klimatfördelar än yngre mindre träd. Nyplanteringar kommer i andra hand. Under 2024 har arbetet med träd nära vägmiljöer och skapande av gröna ytor fortsatt.

Tillsyn

Tillsyn utförs på VOC (lättflyktiga organiska ämnen) hos lackerare och tryckerier samt tillsyn på energianläggningar.

Transporter

Kommunkoncernens arbete med omställning av den egna fordonsflottan till fossilfria fordon, kravställning på entreprenörers fordon, möjliggörandet av distansarbete, ruttoptimering, satsningar på kollektivtrafik, cykelgarage med mera är exempel på åtgärder som bidrar till renare luft. Under året har kommunen även fortsatt medverkat i projektet Fossilfritt 2030, som syftar till omställningen av transporter både internt och externt, läs mer om detta i mål 2.1.

Nuvarande mätningar Partiklar, PM10	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes) (Källa: Östra Sveriges luftvårdsförbund)	Utveckling till 2030
Lagkrav Miljökvalitetsnorm			
Antal gånger dygnsmedelvärdena av PM10 överskrider på 50 mikrogram per kubikmeter per dygn	Två mätplatser: 17 respektive 18 dygn (2021)	Två mätplatser: 5 respektive 9 dygn (2024)	Inga överskridanden av normen. (Miljökvalitetsnormen får inte överskridas mer än 35 dygn per år).
Miljömål Frisk luft			
Årsmedelvärdet av PM10, max 15 mikrogram per kubikmeter	Två mätplatser: Årsmedelvärdet 18,4 resp. 17,8 mikrogram per kubikmeter (2022)	Två mätplatser: Årsmedelvärdet 15 resp. 16 mikrogram per kubikmeter (2024)	Nå målsättningen för Frisk Luft
Antal gånger dygnsmedelvärdena av PM10 för Frisk Luft 30 mikrogram per kubikmeter	38 dygn (2021)	Två mätplatser: 28 resp. 36 dygn (2024)	Nå målsättningen för Frisk Luft (Dygnsmedelvärdet får inte överskridas mer än 35 gånger per kalenderår.).
Nuvarande mätningar Kvävedioxid, NO2	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes) (Källa: Östra Sveriges luftvårdsförbund)	Utveckling till 2030
Lagkrav Miljökvalitetsnorm			
Antal gånger dygnsmedelvärdena av kvävedioxider NO2 överskrider 60 mikrogram per kubikmeter	1 dygn (2021)	1 dygn (2024)	Inga överskridanden av normen (Normen får inte överskridas mer än 7 gånger per kalenderår).
Antal gånger timmedelvärdena av kvävedioxider NO2 överskrider på 90 mikrogram per kubikmeter	23 gånger (2021)	2 gånger (2024)	Inga överskridanden av normen (Normen får inte överskridas mer än 175 gånger per kalenderår).
Miljömål Frisk luft			
Antal gånger timmedelvärdena av kvävedioxider NO2 överskrider 60 mikrogram per kubikmeter	317 gånger (2021)	104 gånger (2024)	Uppnå målsättningen för Frisk luft. (Timmedelvärdet får inte överskridas mer än 175 gånger per kalenderår.).
Årsmedelvärdet av NO2, max 20 mikrogram per kubikmeter (Källa: Östra Sveriges luftvårdsförbund)	17,6 mikrogram per kubikmeter (2023)	16 mikrogram per kubikmeter	Uppnå målsättningen för Frisk luft.
Nuvarande mätningar, kommunkoncernens åtgärder	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Cykelväg i kommunen, totalt meter/inv.	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Cykelväg i kommunen, kommunal, meter/inv.	Se mål 2.3	Se mål 2.3	
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)	Se mål 2.1	Se mål 2.1	Se mål 2.1
Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%)	Se mål 2.4	Se mål 2.4	

3.2 Yt- och grundvatten har god status

Under året slutade kommunkoncernen att klorera dricksvattnet. Detta har resulterat i att stora mängder hypokloritlösning inte längre köps in. Ämnet har i princip kunnat fasas ut, vilket är positivt både ur miljö- och arbetsmiljöperspektiv. De nya smarta mätarna för bland annat vatten möjliggör insamling av data vilket uppmärksammar vattenförbrukningen och underlättar en beteendeförändring för minskad vattenförbrukning. Under Medborgardagen informerade kommunkoncernens verksamheter, i syfte att skapa delaktighet och driva förändring, om olika sätt som dessa verksamheter bidrar till hållbarheten i kommunen. Till exempel informerades medborgare om vikten av hållbar vattenanvändning och erbjöds smakprov på lokalproducerat kranvatten.

Två vattenkiosker har satts upp och planer finns för fler. Dessa driftsätts under 2025. Vattenkiosker är en form av tankstation där allmänheten kan hämta vatten, vilket är en insats för att bland annat undvika att dricksvatten inte används till bevattning, industri och dylikt.

Vattenvård/samhällsplanering

Årets resultat i Branschorganisationen Svenskt Vattens hållbarhetsindex visar på att kommunkoncernen producerar ett hälsomässigt säkert vatten med god vattenkvalitet. Vattentjänstplanen har färdigställts under året och arbetet med VA- och dagvattenpolicy, VA-plan och dagvattenplan pågår, läs mer under målområdet *Robust Södertälje*.

I samordningen av bebyggelseutvecklingen ingår även samordning av behoven av allmänna vattentjänster. Bedömning av VA-utbyggnad till nya områden ingår som en del av processen i ansökan om detaljplan. Förprövningsprocessen inför alla planbesked tar vattenkvalitet i beaktande för att undvika områden det inte är lämpligt att bygga avseende hälsa, vattentillgången eller skada på recipienten. Detta har stor betydelse på landsbygden där det är långt till det kommunala vatten- och avloppsnetet. I översiktsplanens natur- och vattenkapitel beskrivs vikten av att skydda kommunens vattenförekomster och i strategierna för framtida utveckling och i kartläggningen av lokala utvecklingsmöjligheter har förslag på ny bebyggelse prioriterats inom de områdena som redan ligger under kommunens ansvar för vatten- och avlopp. Samverkan inom kommunkoncernen sker löpande

och kunskapsutveckling inom området, från till exempel externa aktörer som Länsstyrelsen, bevakas kontinuerligt av sakkunniga inom kommunkoncernen.

Åtgärder kring internbelastningen i Måsnaren, dvs. att bottarna läcker fosfor, har påbörjats genom fällning med aluminiummineral och fortsätter under 2025. Provtagning för uppföljning av vattenkvaliteten under 2025 och 2026 är förberett. Vid nyteckning av jordbruksarrendavtal ställs krav på ekologisk odling, bland annat med hänsyn till yt- och grundvattenkvalitet. Krav ställs även på kolonilottsför- eningar (i avtal) att grundvatten eller dricksvatten inte får användas för bevattning av odlingar.

Ett nytt våtmarksområde har anlagts vid Skillebyåns myn- ning med syftet att motverka övergödning, stärka den

biologiska mångfalden och samtidigt göra området mer tillgängligt och attraktivt för allmänheten. Detta bidrar även till åtgärd 9.3.1 från handlingsplan för klimatanpassning; *Implementera klimatanpassningsåtgärder som fördröjer vatten- flöden till sjöar och vattendrag i kommunens avrinningsområden (våtmarker, dämmen och skyddszoner av olika slag).*

Omsorgsverksamheter

Hälso- och sjukvårdsorganisationen säkerställer en god hantering av läkemedelsavfall, vilket är ett viktigt bidrag för att bibehålla god status för yt- och grundvatten. Trots att ordination och användning av antibiotika sker med försik- tighet av hänsyn till patienters behov och för att motverka antibiotikaresistens samt skydd mot onödigt förekomst i vattendrag visar statistik på en svagt ökande trend för kommunen under senaste året.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Andel ytvattenförekomster med god ekologisk status (Källa: VISS)	20 % (2022)	22,5 % (2024)	100 %
Andel sjöar med god ekologisk Status (Källa: VISS)	53 % (2022)	53 % (2024)	100%
Andel grundvattenförekomster med god kemisk status (Källa: VISS)	96,2 % (2022)	96,2 % (2024)	100%
Andel grundvattenförekomster med god kvantitativ status (Källa: VISS)	100 % (2022)	100 % (2024)	100%
Andel vattendrag med god ekologisk status (Källa: VISS)	0 % (2022)	0 % (2024)	100%
Andel kustvatten med god ekologisk status (Källa: VISS)	0 % (2022)	0 % (2024)	Genomfört prioriterade åtgärder
VA-hållbarhetsindex (Källa: Svenskt Vatten, Hållbarhetsrapport Telge)	Se mål 1.1	Se mål 1.1	Se mål 1.1
Bräddad mängd spillvatten till recipienter och omhändertaget avloppsvatten (Miljörapporter, SYVAB och Telge nät)		Villkoren uppfyllda för samtliga anläggningar för året	Villkor i tillstånd uppfyllda
Årlig uppföljning av åtgärdsprogram till vatten- myndigheten (Källa: Miljökontoret)		Åtterrapportering till Vattenmyndigheten har genomförts under 2024 (för år 2023). Ny enkät kommer under 2025 (för 2024)	Ålagda åtgärder genom- förda

3.3 Kommunkoncernens förvaltning av mark-, vatten-, och naturområden stärker och främjar biologisk mångfald

Bidrar till följande mål i Grönstrategin:

Mål 1.3. Stärk och utveckla biologisk mångfald genom målinriktad markförvaltning och samarbeten

Naturvård

Antalet kommunala naturreservat har inte ökat under 2024 men i och med att Länsstyrelsen har bildat ett naturreservat i kommunen har andelen skyddad natur av kommunens totala yta ökat. Förslag till inrättande av nytt naturreservat samt utökande av befintligt naturreservat finns framtaget men inget beslut är ännu fattat för dessa.

Arbetet med förstudien om kommunens landskap gällande grön infrastruktur och spridningssamband har pågått under 2024 och färdigställs under 2025. En stor del av den processen har inneburit GIS-analyser¹⁰ och översyn samt komplettering av kartlager i kommunens kartsystem. Arbetet med en handlingsplan för värdefull natur som inkluderar skydd och utveckling av natur- och friluftsområden är påbörjat och kommer att färdigställas under 2025.

En utredning om optimal förvaltning av skogen ur ett klimatperspektiv har tagits fram under året men är ännu inte beslutad. Genom att forma en rutin för tydligare efterlevnad av skogspolicyn kommer hänsyn till biologiska mångfaldens förutsättningar att tydligare integreras.

Vatten

De nya smarta mätarna för bland annat vatten möjliggör insamling av data vilket uppmärksammar hyresgäster på vattenförbrukningen. Genom debitering av förbrukningen påverkas beteenden som leder till minskat resursutnyttjande och en ökad medvetenhet om vatten som begränsad resurs.

Under året slutade kommunkoncernen att klorera dricksvatten. Detta har resulterat i att stora mängder hypokloritlösning inte längre köps in. Ämnet har i princip kunnat fasa ut, vilket är positivt både ur miljö- och arbetsmiljöperspektiv.

Två vattenkiosker har satts upp och planer finns för fler. Dessa driftsätts under 2025. Vattenkiosker är en form av tankstation där vatten kan hämtas, vilket är en insats för att bland annat undvika otillåten tappning av vatten samt att dricksvatten inte används till bevattning, industri och dylikt. I stället kan så kallat tekniskt vatten kopplas in och användas, d.v.s. vatten som inte håller dricksvattenkvalitet

enligt Livsmedelsverkets föreskrifter. Att använda tekniskt vatten för vissa ändamål är positivt då det kräver mindre resurser och energi.

Omsorgsverksamhet

I kommunkoncernens regi finns i dagsläget två enheter inom daglig verksamhet samt två gruppboistäder som har odlingslådor i verksamheten, det som i kommunkoncernens Odlingsstrategi benämns som komplementärodling. Komplementärodling är odlingar av skilda slag, och med olika målgrupper, kopplad till en verksamhet som har ett annat huvudsyfte än odling såsom pedagogik, terapi eller kultur. Odlingen används i verksamheten som ett medel för att nå ett annat mål än enbart avkastning från odlingen, exempelvis fysiskt och psykiskt välmående eller kunskap och förståelse för matens ursprung och för naturliga processer. I tillägg till att vara ett bidrag för att stärka den biologiska mångfalden skapas mervärde för såväl de som arbetar i verksamheten som för de boende. Förutsättningar för komplementärodling behöver vara tillgänglig och universell utifrån målgruppens förutsättningar och behov samt att intresse finns hos medarbetare inom verksamheten. Omfattningen som finns i dagsläget bedöms vara rimlig utifrån tillgängliga resurser. Det finns även flera goda exempel inom upphandlade utförare där verksamheten arbetar aktivt – medarbetare tillsammans med brukare – utifrån ett ekologiskt hållbarhetsperspektiv.

Fastigheter

Grunden för arbetet med att stärka och främja den biologiska mångfalden inom kommunkoncernens fastigheter finns samlade i kravdokumentet *Miljökrav i byggande och förvaltning*. Dokumentet säkerställer ett systematiskt miljöarbete i hela byggnationsprocessen där kravområdet "Utemiljö" bland annat innefattar inventering av ekosystem, kravställning på befintliga ekosystem, synliggörande av ekosystemtjänster, val av växter och lokalt omhändertagande av dagvatten. Dokumentet ställer även krav på begränsning av utsläpp från fordon, arbetsmaskiner och redskap. Planeringsverktyget Grönytefaktorn¹¹ (GYF) används till att underlätta bevarandet av och förstärkandet av de befintliga ekosystemen på en viss fastighet. Verktyget används för nyproduktion som ett krav i Miljöbyggnad 4.0 men även befintliga fastigheter planeras att analyseras med detta. Under året genomfördes tre GYF-analyser varav två analyser gjordes på nyproduktioner och en på en befintlig fastighet. GIS-verktyget ITree används för att kartlägga trädbeståndet på fastigheter där trädets status med bland annat art, ålder, position, krontäckning, skötselbehov med mera framgår.

Det sker ett kontinuerligt arbete med riktade insatser för att främja och stärka den biologiska mångfalden. Detta sker till exempel genom ängsetableringar, insektshotell, faunadepåer samt kvarlämnande av timmerhögar och högstubbar. Vid

¹⁰ GIS betyder geografiska informationssystem och är ett ramverk för att samla, hantera och analysera data med geografisk koppling. Lager av data visualiseras i form av kartor och 3D-scener och kan användas för att till exempel identifiera problem, beakta förändringar, göra prognoser, prioritera samt förstå trender.

¹¹ Grönytefaktorn är kvoten mellan den "ekoeffektiva ytan" och hela tomtens eller fastighetens yta. Med hjälp av den beräknas andelen funktionella grönytor (genomsläppliga ytor och ytor som täcks av träd, gräsmattor eller gröna tak) i förhållande till hårdgjorda ytor.

planteringar väljs inhemska arter med höga pollineringsvärden under hela säsongen. Biomassa som produceras återanvänds, exempelvis produceras biokol, benjeshäckar/biodepåer, komposter och marktäckan av flis. Ytterligare exempel är projektering av allaktivitetshus för fritidsaktiviteter i Ronna med utomhusytor anpassade till naturmiljön samt förberedelse för odling. Hållandet av lantraser på Torekällberget är även det en del av bevarandet av biologisk mångfald. Impedimentmark kring idrottsplatser skulle kunna planeras med ängsblommor för pollinatörer samt att en ökad täthet av träd och lägre buskar för att öka den biologiska mångfalden skulle vara möjligt vid dessa. Detta skulle även vara inom ramen för arbetet med målen i odlingsstrategi och grönstrategi men kräver mer skötsel, mer samordning och ökad kunskap hos personal.

Markförvaltning/Samhällsplanering

För att minimera påverkan på mark i samband med entreprenadarbeten har ett flertal insatser gjorts för att undvika schakt. Exempel på metoder är så kallad relining av vattenledningar. Genom denna insats behöver inte nya ledningar läggas och man slipper därmed den markpåverkan som schaktarbete hade inneburit. Under 2023 år påbörjades ett initiativ med att använda sig av ”diamond microtrenching”, vilket innebär spår förläggning av kablar och kanalisationsrör. Denna teknik av spår förläggning har fortsatt att användas under 2024 och så kallad styrd borrhning används när det är möjligt. Ytterligare exempel är samförläggande av infrastruktur samt samverkan inom kommunkoncern-

nen vid entreprenader. Redan tidigare nedlagd kanalisation kan nyttjas för fiber och ibland läggs tomrör för potentiell framtida fibersättning, vilket sammantaget innebär mindre påverkan på mark.

Arbetet med bekämpandet av invasiva arter (gul skunkkal-la, jättebalsamin och jätteloka) fortsätter och skötseln av naturnära skogar runt vår infrastruktur (vägar, gång och cykelvägar) sker med inriktning på att stödja den biologiska mångfalden. Bättre växtlighet ökar dessutom naturens förmåga att hantera luftföroreningar. Arbetet med att anpassa belysningen efter djur- och naturlivet fortsätter.

Inom ramen för odlingsstrategin pågår flera aktiviteter som till exempel odlingsprojekt i lådor i staden, det fortsatta arbetet med att forma gemensamhetsodlingen i Brunn-säng samt tillskapandet av nya ängsytor (under 2024 an-lades 4 550 m² ny blomsteräng) för att gynna pollinationer och andra djur. I ett pilotprojekt, i blomlådor vid tillfälliga farthinder, planterades växter som är bra för pollinering och i samrådsversionen av kommunens nya översiktsplan kom-mer all jordbruksmark att redovisas som skyddsvärd.

Inom ramen för kommunkoncernens handlingsplan för kli-matanpassning pågår till exempel arbete med täckdikning av den kommunala jordbruksmarken. Under 2023 genom-fördes en första täckdikning på mark i Järna, detta arbete har fortsatt och fortsätter de kommande åren.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Skyddad natur totalt, andel (%) (Källa: Kolada)	9,2 % (2020)	9,3 % (2023)	Ökad eller bibehållen nivå
Slätteräng, per total betesmark, andel (%) (Källa: Kolada)	0,21 % (2020)	0,10 % (2021)	Ökad eller bibehållen nivå
Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%) (Källa: Kolada)	33,3 % (2021)	100 %	100 %
Andel avrinningsområden med ett över-gripande åtgärdsprogram (Källa: Miljökontoret)	29 % (2022) 6 av 21 stycken	33 % (2024) 7 av 21 stycken	100 % ¹²
Jordbruksmark som bevaras (Källa: Odlingsstrategin)	9164 ha åkermark (2021) varav kommunal åker-mark 885 ha (2021)	9058 ha åkermark (2024). 885 ha kommunal åker-mark (2023)	
Årlig uppföljning av Odlingsstrategi, Grönstrategi (Källa: Samhällsbyggnadskontoret, Miljökontoret)	Se exempel i respektive mål och i tabell		

12 Ambitionen 100 % omfattar åtgärdsprogram för de avrinningsområden där miljökvalitetsnormen inte nås. Ambitionen omfattar således inte åtgärdsprogram för avrinningsområden där vattenförekomsterna har god/hög status.

3.4 Kommunkoncernens påverkan på biologisk mångfald från konsumtion och investeringar minskar årligen

Upphandling

Under året har det kommunkoncernövergripande projektet med att ta fram en process, det så kallade inköpshjulet, med syfte att på ett mer effektivt sätt ställa miljökrav i upphandlingar och inköp slutförts.

Vid upphandling av tjänster där fordon används ställer kommunen krav på hur många fordon som får drivas med fossila drivmedel av den totala fordonsflottan och uppmuntrar samtidigt entreprenörer att öka andelen fordon som drivs med alternativa drivmedel. Vid ramavtalsupphandlingar ska även entreprenören ha en miljöcertifiering eller likvärdigt så att de som företag jobbar med att förbättra sitt miljöarbete.

Livsmedel

Enligt livsmedelsförsörjningsstrategin ska kommunen främja innovation och utveckling i livsmedelssystemets alla led. Genom ett kontinuerligt utvecklande av konceptet *Diet for a Green Planet* bidrar den offentliga måltiden till såväl miljömässig hållbarhet gällande klimat, biologisk mångfald och minskad övergödning av Östersjön, som till främjandet av innovationer när det kommer till val av produkter och hur dessa används. Genom att öka andelen ekologiska livsmedel minskar påverkan på den biologiska mångfalden. Andelen för kommunkoncernen som helhet har ökat mellan 2023 och 2024 och ligger nu på 56, 31 %. Andel ekologiska livsmedel har även ökat inom förskole- och skolverksamheterna med 1 procent mellan 2023 och 2024 och ligger nu på 69 procent. Omsorgsverksamheterna har målsättningen att köpa så mycket ekologiska varor som möjligt och har under 2024

ökat inköpen inom kaffe, te, mjölk, kaffefilter med flera produktgrupper. Under året har kommunkoncernen även fortsatt arbetet med att köpa in rättvisemärkta produkter och är fortsatt en Fair Trade City. Detta innebär att kommunkoncernen samverkar internt och externt för att öka andelen av dessa produkter samt sprida information om hur andra kan bidra till att konsumtionen av produkter som är mer hållbara. Till exempel var under året 100 % av inköpt kakao och över 99 % av inköpta bananer och kaffe rättvisemärkta.

Fastigheter

Genom att samverka mellan flera verksamheter (bibliotek, ung fritid, föreningsverksamhet och kulturskola) har Kulturnav Järna/Futurum med lokaler för effektivt nyttjande färdigställt. Läs mer i mål 3.3 om de gröna satsningar som kommunkoncernen genomför inom detta område.

Omsorgsverksamhet

Under året har seminarier om biologisk mångfald erbjudits till samtliga medarbetare inom arbete och försörjning. 84 procent av områdets medarbetare tog del av seminarierna vilket framöver

planeras att erbjudas alla nya medarbetare. Miljökampanj/information har tillsammans med myndigheten för skadligt bruk och beroende genomförts och på aktivitetscenter har brukare byggt odlingslådor till kommunens förskolor. Ytterligare exempel är samverkan mellan daglig verksamhet och länsstyrelsen med byggnation och installation av holkar för insekter och ugglor. Det utvecklingsarbete som bedöms nödvändigt framåt för att nå framsteg är en ökad medvetenhet kring dels hur medarbetare på sin arbetsplats kan bidra till den biologiska mångfalden, dels kunskapsspridning avseende goda exempel på hur verksamheten kan bidra till en ökad biologisk mångfald.

Nuvarande mätningar	Värde i miljö- och klimatstrategin (år i parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Byggprodukter i kommunkoncernens verksamhet med godkänd bedömning för att främja hållbara och giftfria materialval (A och B produkter)	Se mål 4.2	Se mål 4.2	
Ekologiska livsmedel i kommunkoncernens verksamhet, andel (%) (Källa: Kostenheten)	61,26 % (2021)	56,31% (2024)	Ska årligen öka

3.5 Besluten i samhällsplaneringsprocessen stärker landskapets gröna infrastruktur

Bidrar till följande mål i Grönstrategin:

Mål 1.2. Skydda och värna områden som är särskilt viktiga för att bevara och stärka biologisk mångfald

Mål 2.2. Säkerställ tillgång till park och närnatur vid planering av bostäder och förskolor

Mål 2.3. Säkerställ tillgång till goda utemiljöer vid bostäder, skolor och förskolor

Översiktsplanen är det viktigaste planinstrumentet för att utveckla landskapets gröna infrastruktur. I samrådsversionen av den nya översiktsplanen beskrivs riksintressen och hänsyn tas till de regionala perspektiven som lyfts i den nya regionplanen (kallad RUFS). Med inriktningar för framtida utveckling beaktas viktiga gröna samband på regional och lokal nivå som behöver bevaras och stärkas när olika allmänna intressen sammanvägs. Den nya översiktsplanen redovisar områden med höga ekologiska och/eller rekreativa värden som bidrar till en sammanhängande grön infrastruktur. Detta kommer att ge tydligare vägledning och stöd i efterföljande planerings- och beslutsprocesser.

Samhällsbyggnadsprocessen bidrar enligt samma linje till att stärka den gröna infrastrukturen. Vid planbesked görs en bedömning av platsens lämplighet, där det gröna vägs in, och vid framtagandet av en detaljplan så ställs höga krav i enlighet med miljöbalken samt inom plan- och bygglagen. Även relevanta delar av till exempel kommunkoncernens odlingsstrategi implementeras i de avtal som skrivs med olika arrendatorer/partner. I samband med planprogram och detaljplaner genomförs naturvärdesinventeringar som i sin tur kan visa på behov av artskyddsutredningar. Därefter tas förhållningsätt fram för existerande värden och förstärkande eller kompenserande åtgärder. Grönstrategins mål 2.2 och 2.3 undersöks både vid planbesked och kontinuerligt under planprocessen.

Under bygglovsprocessen tas hänsyn till översiktsplan och detaljplaner gällande den gröna strukturen och ett kontinuerligt arbete pågår även med att i samhällsplaneringen värna kulturmiljöer. Detta då kulturmiljöer på landsbygden ofta sammanfaller med landskapets gröna infrastruktur. Till exempel finns vid det nya allaktivitetshuset Mosaik i Ronna (tidigare Bårsta fritidsgård) grönytor och odlingsmöjligheter med i planeringen. Läs mer i mål 3.3 angående det arbetet som genomförts under året angående förstudie om kommunens landskap gällande grön infrastruktur och spridnings-samband.

Nuvarande mätningar	Värde angivet i miljö- och klimatstrategin (år inom parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Medelavstånd till skyddad natur, km (Källa: Kolada)	1,20 km (2020)	1,90 (2023)	
Ester/Grönytefaktor (Källa: Respektive projekt) Från och med 2023 ersätts detta av Grönytefaktor (GYF)	Mätningar utförs i Mål och budget- fastighetsprojekt	Tre GYF-analyser, varav två analyser gjordes på nyproduktioner och en på en befintlig fastighet (2024)	Mätningar leder till att de gröna strukturerna och ekosystemen prioriteras
Användande av Hållbart byggande vid mark-anvisningar (Källa: Samhällsbyggnadskontoret)	Finns framtagen policy	Är sedan tidigare utskickat till exploatörer och används i faktiska arbetet. Revidering är påbörjad.	Uppföljning av att riktlinjen används och får genomslagskraft vid beslut

3.6 Samhället har förutsättningar för att bidra till ökad biologisk mångfald

Bidrar till följande mål i Grönstrategin:

Mål 1.1. Öka kunskapen om biologisk mångfald och grön infrastruktur i kommunen

Utbildning och information

Inom ramen för kommunkoncernens Odlingsstrategi genomförs föreläsningar om odling av grönsaker och andra ätliga växter. I dessa föreläsningar ges till viss del även kunskap om biologisk mångfald då odling är beroende av mångfald på många plan. Naturskolans verksamhet sprider kunskap om miljöfrågor och biologisk mångfald till kommuninvånarna (huvudsakligen till elever och lärare i grundskolan) och ger dem förutsättningar att ta del av naturen och de ekosystemtjänster som finns. Flera naturevenemang har genomförts under 2024 till exempel svampguidningar. Information har även spridits digitalt via sociala medier och Naturkartan samt fysiskt via uppdaterade informations-skyltar i naturområdena.

Information om biologisk mångfald finns även på bibliotekens informationshyllor och genom Ung Fritids pedagogiska verksamhet. På Torekällberget är hållandet av lantraserna en del i bevarandet av biologisk mångfald och en del av att öka kunskapen inom detta område är att ge barn och vuxna möjlighet att möta och lära sig mer om både djur och växter. Ytterligare insatser inom området skulle vara att rusta upp Biologiska museet som är en outnyttjad verksamhet både kulturhistoriskt och pedagogiskt ur ett biologiskt mångfaldsperspektiv.

Informationsinsatser har även genomförts i sociala medier för att öka medvetenheten om rättvisemärkta produkter och vad ökad konsumtion av dessa produkter bidrar med för såväl miljön som för producenterna. Detta har genomförts inom ramen för uppdraget att kommunen är en Fair Trade City, läs mer om detta i mål 3.4.

Under såväl *Medborgardagen* som under *Södertäljedagarna* informerade kommunkoncernens verksamheter, i syfte att skapa delaktighet och driva förändring, om olika sätt som

kommunkoncernen tillsammans med kommuninvånarna kan bidra till hållbarheten i kommunen.

Odling

Genom att skänka lökar och knölar till allmänheten vid säsongsbyte i kommunkoncernens rabatter berikas trädgårdar och bidrar till den biologiska mångfalden inom staden samt att resursslöseri kapas.

Genomförandet av odlingsstrategin med till exempel insatser för närodling i Brunnsäng, med stort fokus på att skapa social sammanhållning, samt föreningsbidrag till odlingsriktad verksamhet är ytterligare exempel på insatser under året.

Näringsliv

För att stötta näringslivet i sitt hållbarhetsarbete sker ett antal insatser, både inom kommunkoncernen och genom samverkan. Under året har 89 små och medelstora livsmedelsföretag (SME) tagit del av MatLust Utvecklingsnods fördjupade företagsutvecklingsstöd för ökad hållbarhet och konkurrenskraft. Stödet har bestått av skräddarsydd rådgivning inom områden som affärsutveckling, kommersialisering, produkt- och produktionsutveckling, livsmedelskvalitet, hållbarhet och marknadsföring som företagen erhållit kostnadsfritt av MatLust Utvecklingsnods egna och upphandlade experter. Målgruppsföretag har också deltagit i riktade utvecklingsprogram, bland annat ett innovationsprogram för företag som vill ta sin produkt till marknaden samt matinnovationstävlingen *Ät! Stockholm* som fokuserar på innovativa och hållbara livsmedelsprodukter som bygger på svenska råvaror. Produkter från målgruppsföretag har också testats i MatLust Utvecklingsnods testbädd för offentlig sektor. I testbädden utvecklas och testas produkter som passar offentlig sektor och som bidrar till ett mer hållbart matsystem. Testbädden befäster Södertälje som nytänkande och innovativ kommun som bidrar till att skapa en ny marknad för små och medelstora livsmedelsföretag, bättre och mer hållbara offentliga måltider i Södertälje samt till att grossister tar in nya hållbara produkter som andra offentliga måltidsverksamheter kan dra nytta av. Under året har bland annat produkter innehållande hydrotermiskt behandlad spannmål, för ökat upptag av mineraler, testats i testbädden.

Nuvarande mätningar	Värde angivet i miljö- och klimatstrategin (år inom parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Medborgare som har möjlighet att odla (Källa: Odlingsstrategin)	5 områden (2021)	5 områden (2024)	Årligen öka
Antal verksamheter inom komplementodling som har fått odlingsrådgivning och odlingsbidrag (Källa: Odlingsstrategin)	41 stycken verksamheter har fått Odlingsrådgivning. 34 stycken av dessa har därefter sökt och fått Odlingsbidrag (2021)	41 stycken verksamheter har fått odlingsrådgivning. 22 stycken av dessa har därefter sökt och fått odlingsbidrag (2024)	Årligen öka
Antal besökare i utställningsverksamhet	175 000 stycken (2021)	186 000 (2024)	

Målområde: Cirkulärt Södertälje

Resurser används effektivt i giftfria flöden
och cirkulära flöden

Målområdet bidrar till följande Globala mål:

Sammanfattning för målområdet Cirkulärt Södertälje

Pågående arbete är till exempel införandet av bostadsnära och fastighetsnära avfallsinsamling i kommunkoncernens fastigheter, anläggning för textilinsamling, införande av systemstöd för internt återbruk, tillsyn av kemikaliehantering samt upphandlingar av giftfria materialval vid byggnation. Insatserna som redan görs bidrar till att utveckla och förbättra arbetet. För att nå grön status, och därmed full måluppfyllelse för hela målområdet, är bedömningen i dagsläget att arbetet behöver utvecklas inom flera områden.

Exempel på utvecklingsområden:

- Utveckla strukturer för att underlätta återbruk och reparation inom kommunkoncernen
- Fortsatt utveckling av lösningar för återvinning och avfallshantering
- Genomföra cirkulära lösningar i den fysiska planeringen
- Fortsätta arbetet med att fasa ut gifter; till exempel i PVC¹³, PFAS¹⁴ inkl. PFOS¹⁵

Återbruksmöjligheter inom kommunkoncernen är en viktig del för flera av målen i miljö- och klimatstrategin. Genom att utveckla strukturer för detta blir effekterna minskad konsumtion, mer cirkulära samarbeten, minskade utsläpp av de indirekta utsläppen samt minskad andel miljö- och hälsofarliga ämnen. Åtgärder inom samhällsplaneringen är särskilt viktigt för att skapa förutsättningar för utvecklingen av en cirkulär kommun.

¹³ PVC (polyvinylklorid) eller vinyl som det också kallas, är ett av de mest använda plastmaterialen. Den tillverkas vanligen av natriumklorid (salt) och olja eller naturgas. PVC-plast kan innehålla farliga ftalater som används som mjukgörare. Dessa ämnen kan vara skadliga för miljön, särskilt när PVC-plast återvinns och ftalaterna sprids i naturen.

¹⁴ PFAS eller högfluorerade ämnen är ett samlingsnamn för en stor grupp ämnen, ca 15 000, som används i många vardagsvaror. PFAS-ämnen kan inte brytas ner fullständigt i miljön utan finns alltid kvar i en eller annan form, kallas därför för evighetskemikalier.

¹⁵ PFOS är en av de mest kända PFAS-ämnena och är misstänkt cancerframkallande samt reproduktionstoxiskt.

4.1 Kommunkoncernens konsumtion minskar årligen

Återbruk/återvinning

Samtliga kommunala förskolor och skolor använder fortsättningsvis *Miljönären*¹⁶ som standard för källsortering och fokus under året har varit införandet inom kultur- och fritidsverksamheterna samt för omsorgsverksamheter vilket nu är genomfört för samtliga. Inom förskoleverksamheterna används fortsatt det kreativa återbrukscentrumet där återvinning av överblivet eller förbrukat material används för lek och skapande i stället för nyinköp. Arbetskläder till förskola och fritidshem ska, i enlighet med kommunens riktlinjer från 2020, bytas ut vart tredje år. Då en del av dessa arbetskläder fortsatt är i fint skick behåller verksamheterna i den utsträckning som det behövs, och är möjligt, en del arbetskläder till vikarier och praktikanter.

En stor del av kommunkoncernens användning av resurser är relaterad till byggnationsprocesser inom fastigheter. Målsättningen som eftersträvas är en resurs- och energisnål bebyggelse som ska vara giftfri, attraktiv och anpassad till platsen med långsiktigt hållbara material. Genom ett systematiskt miljöarbete i hela byggnationsprocessen gynnas omställningen till ett cirkulärt samhälle. Miljökravställningen är sammanfattad i styrdokumentet Miljökrav vid byggande och förvaltning av lokaler och bostäder och två av områdena (*Avfall och resurshantering* samt *Material och cirku-*

lärt byggande) i detta är relaterade till arbetet i målområdet Cirkulärt Södertälje.

Exempel på krav inom *Avfall och resurshantering* är att ha en materialhanteringsplan eller materialinventering inklusive krav på återbruksinventering. Exempel på krav inom *Material och cirkulärt byggande* innefattar krav på återvunnet byggmaterial och/ eller demonterbara konstruktioner samt dokumentation av byggvaror. Kravdokument används i upphandlingar och inköp men för att optimera det cirkulära flödet av inventarier och byggnadsmaterial har systemstödet *Loopfront* börjat införas. Detta förenklar överblicken över allt som kan återbrukas, skapar en marknadsplats för detta och möjliggör för olika verksamheter att återbruka varandras inventarier och byggnadsmaterial. Under året har arbete påbörjats med etableringen av ett systematiskt arbetssätt, utpekande av dedikerade ytor för lagring av det som kan återbrukas och säkrat resurser som ska arbeta med återbruk.

Återbrukade kontorsmöbler vid renoveringar eller flytt i samband m omorganiseringar, översyn av möbleringar för optimerad användning av utrymme och möbler, upprustning av befintliga möbler samt inköp av material av bra kvalitet som håller länge och som har lägre miljöpåverkan är andra exempel inom kommunkoncernens verksamheter. Lager av material finns i driftverksamhet så material kan återanvändas i olika projekt och på nyinköp finns krav på att det

16 Standardiserad metod för källsortering i lokaler.

ska vara material och produkter som är reparerbara och att reservdelar finns tillgängliga.

Under året har ett arbete påbörjats där producerade schaktmassor från entreprenadarbeten inom kommunkoncernen ska återvinnas i stället för att läggas på deponi. Detta har påbörjats parallellt med uppstarten av ett projekt av så kallad *produktifiering* av inkomna schaktmassor, läs mer om detta i mål 4.5.

Inom samhällsbyggnationen krävs till exempel produkter i tekniska beskrivningar som till exempel att stenmaterial ska vara krossat och inte naturgrus eller hur dagvattendammar och översilningsytor ska utföras utifrån tidiga skedens utredningar.

Omsorgsverksamhet

Med bakgrund i Coronapandemin har en del ökad användning av engångsprodukter skett. Lagstiftning och krav på användande av skyddsutrustning är bakgrunden till detta, men en ökad medvetenhet om basal hygien har öppnat för en diskussion om användning av engångsartiklar som kommer att fortsätta framöver. Ordination förordas i mindre för-

packningar för att minska svinn. Till stor del behöver verksamheter inom omsorg och vård använda engångsartiklar av hygieniska skäl samtidigt som användning av flergångsartiklar ses över och eftersträvas i de fall det är möjligt. Området kan utvecklas ytterligare med tydligare uppmärkning av kärl för återvinning samt utbildning av medarbetare.

Övrigt

Arbetet med att centralt organisera inköp och hantering av digitala enheter till förskolor och skolor är en positiv utveckling. I den hanteringen tas hänsyn till enheternas livscykelperspektiv som säkerställer att all anskaffning av digitala enheter sker utifrån ett längre tidsperspektiv – för närvarande fem år. Efter fem år är rutinen att leverantören gör ett återtag av de digitala enheterna för att där så är möjligt återanvända eller återvinna dessa.

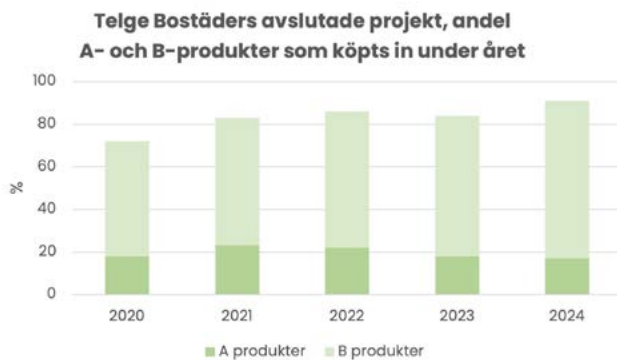
Ett fortsatt arbete med att minska antalet pappersutskrifter pågår genom bland annat informationsinsatser i kontorsmiljö samt lansering av nytt mer användarvänligt verksamhetssystem för processer och rutiner. En övergång till digitala akter och digital arkivering ska påbörjas under 2025, vilket på sikt kan ge utfall i minskning av utskrifter.

Nuvarande mätningar	Värde angivet i miljö- och klimatstrategin (år inom parentes)	Nuläge (år inom parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Andel (%) av kommunkoncernens fastigheter med Miljönären (Källa: Hållbarhetsrapport Telge)	55 % (2021)	93 % (2024)	100 %
Andel (%) av kommunkoncernens bostäder med bostadsnära insamling (Källa: Hållbarhetsrapport Telge)	80 % (2021)	90 % (2024)	100 %
Byggprodukter i kommunkoncernens verksamhet med godkänd bedömning för att främja hållbara och giftfria materialval (Källa: Hållbarhetsrapport Telge)	Se mål 4.2	Se mål 4.2	

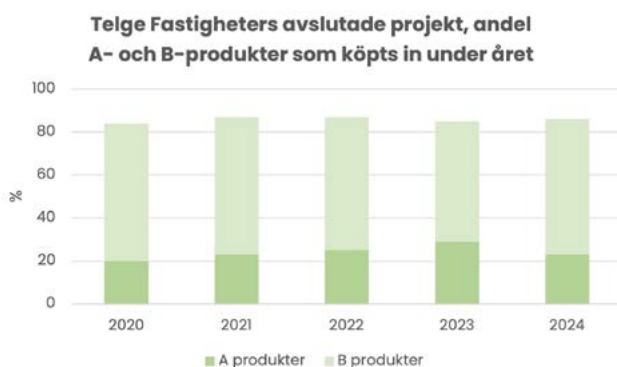
4.2 Mängden av hälso- och miljöfarliga ämnen i samhället minskar årligen

Byggnation

Kommunkoncernens fastighetsbolag strävar efter en resurs- och energisnål bebyggelse med långsiktigt hållbara material – giftfri, attraktiv och anpassad till platsen. I det arbetet eftersträvas alltid att bygga efter standarden Miljöbyggnad Silver. Med hjälp av *Sunda Hus*¹⁷ (klassar alla material på en skala A–D utifrån dess miljöpåverkan under produktion) vid användning och vid bortskaffandet gör fastighetsbolagen val av vilka material som sätts in i fastigheterna. Ambitionen är att material som byggs in i fastigheterna ska vara av klass A eller B, där A är den högsta klassen. Fastighetsbolagen använder sig av det framtagna miljökravsdokumentet ”Miljökrav vid byggande och förvaltning av lokaler och bostäder” vid upphandlingar för att säkerställa att en god miljö ställs med koppling till produktval.

Figur 6. Andel A- och B-produkter (%) i avslutade projekt som köpts in under året på Telge Bostäder.

Figur 7. Andel A- och B-produkter (%) i avslutade projekt som köpts in under året på Telge Fastigheter.

Upphandling och kemikalier

Då varor och tjänster upphandlas ställs miljökrav och verksamheterna använder (se även text under mål 3.4 kring upphandling), där det är applicerbart, även kommunens anvisning för smart kemikaliehantering (tidigare kemikalieplan). Denna anvisning vägleder i arbetet med att fasa ut kemikalier och andra produkter som innehåller utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen. Kemikaliekartläggning sker, genom systemstöd som förenklar genom enkel och smidig hantering av säkerhetsdatablad och riskbedömningar, i flera av kommunkoncernens bolag. Detta har underlättat möjligheterna för en överblick av kemikalierna och därmed förenklar arbetet med att gå igenom de olika produkterna och ersätta med mindre riskfyllda kemikalier eller se över användningsområdet för produkten och hitta bättre arbetssätt. Arbetet med att kartlägga eventuella farliga ftalater i PVC-mattor på grundskolor har fortsatt under 2024.

Mottagandet av farligt avfall är en viktig del i att förhindra att föroreningar läcker till mark och vatten. Anläggningen för PFAS¹⁸-rening av lakvatten på Tveta Återvinningsanläggning har under 2024 förbättrats vilket har resulterat i en ökning av reningen med 34 procent jämfört med startåret 2023.

Inom utbildningsverksamheterna har arbetet fortsatt med *Giftfri förskola*, där kommunens förskolor för flera år sedan påbörjade ett stort utrensnings- och utfasningsarbete när det gäller produkter av plast men även andra skadliga produkter. Miljömedvetenheten vid inköp har under åren ökat markant tack vare detta arbete. Även fortsättningsvis finns en webbutbildning kring Kemikaliesmart förskola tillgänglig för all personal inom förskolan.

Handlingsplanen för förorenade områden har reviderats och arbetet har påbörjats. Hanteringen av hälso- och miljöfarliga ämnen finns med i samrådsversionen av kommunens nya översiktsplan som är under framtagande. Inom drift och underhåll utgår arbetet utifrån substitutionsprincipen genom att byta kemikalier till mindre miljöbelastande alternativ när möjlighet finns.

Det finns ett behov av kunskapshöjande insatser för vård- och omsorgspersonal inom kemikalieområdet. Till exempel att få en bättre förståelse för helhetsperspektivet i samband med exempelvis källsortering samt hur brukare kan stödjas för att handla mer kemikaliesmart.

¹⁷ Gränsen för vad som bedöms som A och B förflyttas år efter år då Sunda Hus omklassar produkter kontinuerligt det vill säga produkter som varit B tidigare kan omklassas till C då kravställning skärps. Målet flyttas alltså hela tiden framåt då det inte är statiskt, vilket är bra då det driver branschen framåt. En bibehållen nivå av A och B-produkter är alltså ett förbättrat resultat.

¹⁸ PFAS är ett samlingsnamn för över tusentals olika ämnen med liknande kemisk struktur som är misstänkt cancerframkallande, reproduktionstoxiska och svårnedbrytbara.

Tillsyn

Samverkansprojekt har genomförts inom tillsyn på kemikalier i varor samt på kommunens samtliga tatueringsverksamheter. Tillsynen har bland annat påvisat varor med för höga halter av vissa ämnen, bristfällig märkning och information till kunder. Samverkansprojektet har resulterat i att butiksägare har informerats om dessa brister samt att ärenden har tagits över av kemikalieinspektionen för de produkter som inte får säljas i Sverige.

Övrigt

Läs mer under mål 2.2. angående det arbete som genomförs med kommunkoncernens konstgräsplaner. Ytterligare insatser som behövs framöver för att minska läckaget av hälso- och miljöfarliga ämnen är uppställningsplats med oljeavskiljare för maskiner i anläggningsdriften inom kultur- och fritidsverksamheten.

Kommunkoncernen omhändertar årligen flera ton med avfall som dumpats i kommunens skog och mark, runt återvinningsstationer samt på gator och torg och säkerställer att det lämnas in för återvinning.

Nuvarande mätningar	Värde angivet i miljö- och klimatstrategin (år inom parentes)	Nuläge (år inom parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Ekologisk odlad åkermark, andel (%) av totala åkermarken i kommunen (Källa: Odlingsstrategin)	26,8 % (2020)	18,4 % (2024)	30 %
Ekologisk odlad åkermark, andel (%) av kommunalt ägd åkermark (Källa: Odlingsstrategin)	8,8 % (2020)	8,8 % (2021) Ingen ny uppgift angiven	60 %
Byggprodukter i kommunkoncernens verksamhet med godkänd bedömning för att främja hållbara och giftfria materialval (Källa: Hållbarhetsrapport Telge)	Produkter i Kategori A: 23 % respektive 23 % B: 60 % respektive 64% (2021)	Se figur 6 och 7	100 %
Antalet förorenade områden enligt MIFO (Källa: Handlingsplan Miljökontoret)	Ca 50 områden i riskklass 1 och 2	56 områden i riskklass 1 och 2	0 områden till år 2050
Antal nedlagda deponier i klass 4 enligt MIFO (Källa: Avfallsplan, bilaga 4)	2 av 16 stycken	2 av 16 stycken (2 är pågående och 6 ytterligare är i uppstartsfas)	
Ekologiska livsmedel i kommunkoncernens verksamhet, andel (%)	Se mål 3.4	Se mål 3.4	
Upphandlingar med miljökrav (Källa: Telge Inköp)		Drygt 90 % (2024)	

4.3 Kommunkoncernens samarbeten med andra aktörer främjar cirkulära flöden

Näringsliv

Inom Södertälje Science park sker ett flertal olika utvecklingsprogram/-projekt. Några exempel är SuPr (Sustainable Production) – en satsning för att inspirera till och implementera mer hållbara produktionslösningar inom svensk tillverkande industri. *Industriellt Nätverk Hållbar Produktion & Cirkuläritet* är ett nätverk för hållbarhetschefer eller personer med ansvar kring hållbarhet med syfte att visa goda exempel hur respektive företag implementerar hållbarhet i sina företag genom studiebesök ute på varandras företag. Nätverksgruppen verkar som ett team där utmaningar delas, kunskap sprids och framtida utmaningar och möjligheter i ämnet diskuteras. Under året lanserades handboken ”Första Hjälpen i Hållbarhet” som syftar att öka kunskap inom området hållbar produktion och cirkuläritet. Handboken, som kommer att uppdateras successivt, är en del i arbete att skapa en plattform för att framåt sprida kunskap, resultat och goda företagsexempel inom området.

Inom programområdet Innovation och industrialisering har det under perioden september–december undersökts möjliga vägar framåt när det kommer till att hitta fortsatt finansiering för att driva och skala upp *Produktionsänglars* olika erbjudanden: intro till industrialisering, industrialiseringsprogram samt produktionsacceleratorn Projektet. *Produktionsänglar* är ett projekt som syftar till att stötta innovativa startup-bolags möjligheter att gå från prototyp till produktion och främjar därmed övergången till cirkulär ekonomi.

Återbruk

Läs mer under mål 4.5 om den textilinsamling som startats upp och som möjliggör för flera kommuner och företag att samarbeta för att öka cirkuläriteten av de textilier som annars skulle gå till förbränning. Samverkan har startats upp under året med andra närliggande skärgårdskommuner i syfte att se över förbättringar och optimering av slamtömning och sophämtning i skärgården.

Energi

I Järna Panncentral, där helt fossilfri fjärrvärme produceras, används havreskal som är ett spill från havregrynstillverkning. Spillvärmén tas tillvara från lokal industriproduktion och spillvärmesamarbeten finns även med större industrier i Södertälje-nätet. Under året har nya möjligheter och tekniker för spillvärmesamarbeten undersökts som bidrar till ett cirkulärt Södertälje. Läs mer om panncentralens positiva effekter för klimatet under mål 2.1.

Samhällsplanering

I samband med framtagandet av kommunens nya översiktsplan, inom kapitlet rörande teknisk försörjning, har målet om cirkuläritet beaktats. Inom kommunens odlingsstrategi finns utpekat att en strategi för växtnäring som kan återföras till jordbruksmark ska tas fram samt en identifiering av var källor till växtnäring finns och hur de bäst kan ingå i kretsloppet. Detta har inte genomförts under 2024.

Nuvarande mätningar	Värde angivet i miljö- och klimatstrategin (år inom parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Våtkompostanläggning Hölö (källa: Telge Nät)	Kapacitet är 1 500 kubik toalettwater	Drygt 750 kubik (2024)	

4.4 Besluten i samhällsplaneringsprocessen ökar de cirkulära flödena

För att möjliggöra ett cirkulärt samhälle ska cirkuläritet integreras i alla delar i plan- och byggprocessen, från översiktsplan till förvaltningsskedet. Målsättningen är att samtliga beslut i dessa processer ökar möjligheten för att flöden ska cirkulera. Både i den nu gällande regionala utvecklingsplanen (RUFs) liksom i samrådsversionen av den kommande så är det cirkulära en tydlig del av målbilden för den framtida Stockholmsregionen.

Inom planarbetet utreds rutinmässigt möjligheter för renoveringar och ombyggnation av befintliga byggnader, i stället för att riva och ersätta med nya. I ombyggnationen av Södertäljes stadskärna så spåras material, resurser och massor som går att återanvändas mellan byggprojekten. Exempel på detta är omkvalificeringen av Lunakvarteret som är under planeringsfasen och drivs enligt de principerna, bland annat genom framtagningen av en återbruksutredning. För att uppnå en integrering av cirkuläritet i hela samhällsbyggnadsprocessen har konceptet beskrivits i den nya versionen av översiktsplanen, som under året har varit ute på samråd.

Finns inga nuvarande kvantitativa mätningar för delmålet.

4.5 Samhället har förutsättningar för att cirkulera resurser

Utbildning/Information

Uppdaterade läroplaner och kursplaner, kompetensutveckling och det systematiska kvalitetsarbetet i kommunens förskolor och skolor är viktigt för att sprida kunskap om hur människan påverkar miljö och klimat genom exempelvis produktion och konsumtion samt vilka vinster det finns med återbruk och återvinning.

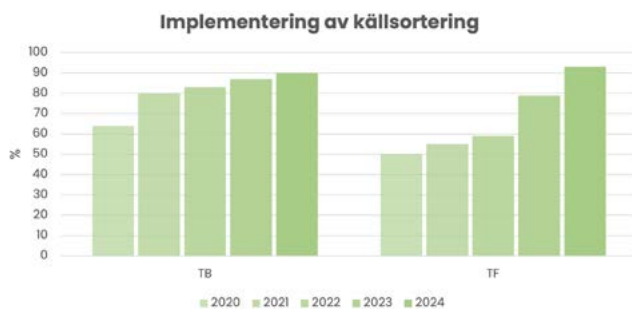
Under såväl *Medborgardagen* som under *Södertäljedagarna* informerade kommunkoncernens verksamheter, i syfte att skapa delaktighet och driva förändring, om olika sätt som kommunkoncernen tillsammans med kommuninvånarna kan bidra till hållbarheten i kommunen. Bland annat arrangerades sorteringstävling för att upplysa om vikten av att sortera hushållsavfall.

Näringsliv

För att stötta näringslivet i sitt hållbarhetsarbete sker ett antal insatser, både inom kommunkoncernen och genom samverkan, se mer under mål 1.3. samt 4.3 angående de insatser som genomförts under året för att stötta i arbetet med nå ett cirkulärt samhälle.

Fastigheter

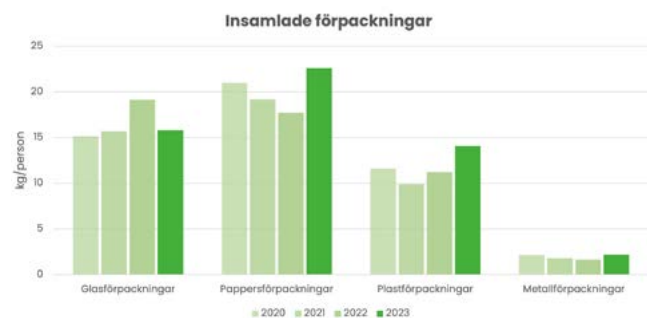
Inom kommunkoncernens fastigheter finns mål om att införa fastighetsnära källsortering, bostadsnära insamling samt införande av *Miljönären*¹⁹, till samtliga fastigheter. Arbetet med bostadsnära insamling innebär att hyresgästerna kan källsortera sitt avfall i olika fraktioner i anslutning till hemmet i stället för att åka till en återvinningsstation. Andelen har ökat under året men brist på ytor är den främsta anledning till att samtliga hyresgäster inte har tillgång till denna insamling. För nyproducerade lägenheter har kommunkoncernen ställt krav på *Miljönären*, vilket innebär att det ska finnas sortering i olika fraktioner i köken.

Figur 8. Telge Bostäders och Telge Fastigheters implementering av källsortering, antalet fastigheter med fastighetsnära insamling (%) av totala antalet fastigheter.

Återbruk/återvinning

Ambitionen kring avfallsfrågor styrs utifrån kommunens avfallsplan och tar en viktig positionsförflyttning till att se avfall som en resurs, vilket krävs för att skapa ett cirkulärt samhälle. Hemsortering, rullande återvinning och bodar för återbruk av byggavfall vid återvinningsanläggningarna är exempel på åtgärder som underlättar hushållens sortering samt att öka återvinningsgraden. Återvinningsstationerna blev på grund av ny lagstiftning ett kommunalt ansvar från den 1 januari 2024, vilket har medfört att kommunkoncernens återvinningsbolag har övertagit förpackningsinsamlingen. Lanseringen av *Pantamera Express* på Returens återvinningscentral underlättar för kunderna att enklare panta större mängder.

Figur 9. Insamlade förpackningar i Södertälje kommun, kg/person. Data för 2024 tillgängligt först under kvartal 2, 2025 (källa: avfallWeb).

Pryloteket och textilinsamlingen är exempel på insatser för cirkuläritet som invigdes under året. *Pryloteket* är en fritidsbank där invånare i kommunen kan, via stadsbibliotekets lånesystem, låna friluftsförpackningar, verktyg, musikinstrument och sportartiklar med mera. Genom textilinsamlingen kommer cirka 68 procent av det insamlade textilavfallet gå till återbruk och 20 procent till återvinning. Detta innebär att endast 12 procent av det insamlade textilavfallet kommer att gå till förbränning till skillnad från tidigare 70 procent. Textilierna samlas in från insamlingsboxar i kommunen samt från andra kommuner och företag. För närvarande finns avtal med 15 kommuner och den uppskattade årsvolymen är cirka 3 000 ton. Textilierna sorteras i 10 olika fraktioner.

Genom verksamheten *Filialen* och på familjecentralerna pågår arbete med att möjliggöra cirkulär konsumtion bland kommunens medborgare. *Filialen* är en second-hand butik och familjecentralerna har klädsamling som sedan säljs vidare till besökare. Öppet hus-aktivitet på återvinningscentral, med ca 300 besökare, har genomförts under året för att visa verksamheten och hur man lätt sorterar rätt.

19 Standardiserad metod för källsortering i lokaler.

Under året har ett arbete påbörjats där producerade schaktmassor från entreprenadarbeten inom kommunkoncernen ska återvinnas i stället för att läggas på deponi. Detta parallellt med att ett projekt gällande produktifiering²⁰ av inkomna schaktmassor påbörjats. Målsättningen är att två tredje-delar av schaktavfallet ska lämna återvinningsanläggningen

som nytt byggmaterial. Detta minskar behovet av jungfruligt material för kunderna. En ny sikt, som i huvudsak går på el, kan effektivisera produktifieringen av vissa material för att kunna säljas som nya återvunna material och kan cirkuleras ut i samhället igen.

Nuvarande mätningar	Värde angivet i miljö- och klimatstrategin (år inom parentes)	Nuläge (år i parentes)	Önskvärd utveckling till 2030
Nöjdhet tillgänglighet till återvinningscentral, andel (%) (Källa: Kolada)	68 % (2020)	61 % (2023)	100%
Nöjdhet avfallshantering en- och tvåfamiljshus, andel (%) (Källa: Kolada)	82 % (2020)	88 % (2022)	100 %
Nöjdhet avfallshantering lägenhet, andel (%) (Källa: Kolada)	80 % (2019)	62 % (2023)	100 %
Indikator skräp/10 m ² (Källa: Håll Sverige Rent skräpprapport)	4,14 skräpartiklar (2019)	4,14 (2021)	Årligen minska
Måltidssvinn, grund- och gymnasieskola, gram/ätande (Källa: Kostenheten)	Ingen uppgift tillgänglig, mätningarna startade januari 2023	23 gram per elev (2024)	Årligen minska
Resurs- och avfallsflöden från hushåll/invånare samt verksamheter fördelat på de fraktioner där det finns relevanta och kvalitativa data (Källa: Avfall Web/Kolada, FTI, Uppföljning avfallsplan m.fl.)	Se figur 9 om förpackningar	Se figur 9 om förpackningar	Avfallsmängder minskar och cirkuleringen ökar

20 Produktifiering av avfall är en process inom materialåtervinning och innebär i korthet att avfallet, eller del av avfallet, upphör att vara just avfall och blir en sekundär råvara. Det kan till exempel handla om avfallsflöden som planglas, metallskrot, slaggrus, plast, gips med mera. Produktifiering, "end of waste" på engelska, är mer omfattande än att avfallet enbart genomgår en återvinningsbehandling.

**Södertälje
kommun**

E-post: utredarenheten@sodertalje.se

Kommunstyrelsens kontor, Södertälje kommun

Besök: Stadshuset, Nyköpingsvägen 26, Södertälje

Tel: 08-523 010 00 (kontaktcenter)

www.sodertalje.se